
СЛУЖБА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

Передрук за погодженням

ІНІЦІАТИВИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА

(шляхи реформування)

Випуск 4

(огляд матеріалів ЗМІ за 24 – 30 жовтня 2014 р.)

Київ 2014

ЗМІСТ

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ В МЕЖАХ «СТРАТЕГІЇ – 2020»	3
ОФІЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ.....	3
ІНІЦІАТИВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАДНИХ СТРУКТУР ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	8
НОВИНИ З СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ.....	17
ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД.....	25
ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗВІЛЬНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ	30
ОФІЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ.....	30
ІНІЦІАТИВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАДНИХ СТРУКТУР ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	34
НОВИНИ З СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ.....	41
ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД.....	47
БЛОГОСФЕРА	49
ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ЗМІ	71
ПРОГНОЗИ	73
АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР: «Вибори відбулися. На думку Заходу – найбільш демократичні»	83

ОФІЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

Коалиционный договор предусматривает новую структуру Вооруженных сил, в которую должны войти Силы спецопераций, Силы немедленного реагирования, Силы наращивания, Силы резерва, Силы и средства боевого дежурства.

В предложенном «Блоком Петра Порошенко» (БПП) проекте коалиционного договора говорится, что реформа оборонного комплекса должна проходить с учетом опыта АТО. Реформы, предложенные президентским блоком, включают повышение обороноспособности Украины, переход на стандарты НАТО и реформу оборонно-промышленного комплекса и системы мобилизации.

Коалиционный договор предусматривает новую структуру Вооруженных сил, в которую должны войти Силы спецопераций, Силы немедленного реагирования, Силы наращивания, Силы резерва, Силы и средства боевого дежурства.

Проект также включает пункт о восстановлении военной инфраструктуры, пересмотре расположения мест постоянной дислокации соединений и частей ВСУ, в частности, с целью постоянного военного присутствия на востоке государства (*Коалиционный проект Порошенко предусматривает реформу обороны с учетом опыта АТО // Гордон (<http://gordonua.com/news/war/Koalicionnyu-proekt-Poroshenko-predusmatrivaet-reformu-oborony-s-uchetom-opyta-ATO-48800.html>). – 2014. – 29.10).*

Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков:

Люстрацію в органах внутрішніх справ розпочато у відповідності до вимог Закону України «Про очищення влади». «Загалом у рамках першого етапу вчора, моїм наказом звільнено з органів 91 працівника, з числа тих, які займали керівні посади як в апараті Міністерства, так і в територіальних органах. Серед них 8 генералів. В числі звільнених: начальники обласних УВС – Київської, Донецької, Чернігівської, Тернопільської, Хмельницької, Полтавської; керівництво депар-

---

таменту служби охорони та підрозділів ДАІ. Робота в рамках реалізації закону продовжується» (*У МВС розпочато процес люстрації, – Арсен Аваков // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247716292&cat_id=244276429). – 2014. – 29.10).*

28 жовтня Міністр фінансів Олександр Шлапак виступив перед учасниками першої міжнародної інвестиційної конференції «A Fresh Look at Ukraine». Він запевнив, що перші результати на шляху до реформ вже є.

«Перший із них, що в надскладних умовах нам вдалося втримати економічну і фінансову ситуацію в державі. Нам вдалося переконати наших партнерів з міжнародних фінансових організацій, що Уряд і держава сьогодні готові до проведення найсильніших реформ. Від так ми отримали серйозну підтримку від цих поважних організацій».

Другим результатом є напрацювання низки реформаторських пакетів законодавства. Вже прийняті антикорупційний пакет та Закон про прокуратуру, своєї черги чекають економічні законопроекти, які вносять зміни до податкового і міжбюджетного законодавства, реформа соціального сектору (*Олександр Шлапак: Україна піде шляхом реформ, і вони відбудуться вже у цьому році // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247713384&cat_id=244277212). – 2014. – 28.10).*

28 жовтня Міністр закордонних справ України Павло Клімкін прийняв Директора Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ Міхаеля Лінка, з яким обговорив результати діяльності міжнародної спостережної місії на позачергових виборах до Верховної Ради України, що відбулися 26 жовтня. Павло Клімкін відзначив об'єктивний та неупереджений характер попередніх оцінок та висновків міжнародних спостерігачів та наголосив на готовності української сторони розглянути рекомендації БДПЛ ОБСЄ стосовно шляхів вдосконалення виборчої системи в Україні, які будуть підготовлені Бюро за результатами спостереження.

Зі свого боку Міхаель Лінк засвідчив готовність БДПЛ ОБСЄ надавати сприяння українській стороні в реалізації внутрішніх реформ, насамперед у сферах демократизації та

вдосконалення державного управління. Міністр Клімкін підтвердив, що «БДПЛ ОБСЄ залишається важливим партнером України в реалізації внутрішньодержавних реформ» *(БДПЛ ОБСЄ залишається важливим партнером України в реалізації внутрішньодержавних реформ, – Міністр Клімкін // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247714352&cat_id=244276429)). – 2014. – 28.10).*

Президент України Петро Порошенко наголошує на необхідності негайного проведення судової реформи, яка сприятиме встановленню верховенства права, забезпеченню ефективного захисту прав і свобод громадян.

Президент висловив переконання, що реформа судової системи має супроводжуватись реформою суміжних інститутів – виконання судових рішень, адвокатури і прокуратури, а Рада з питань судової реформи має стати майданчиком для узгодження всіх пропозицій у цьому напрямку *(Суд має захищати закон і Громадянина, а не міфічні інтереси держави – Петро Порошенко // Президент України Петро Порошенко (<http://www.president.gov.ua/news/31514.html>)). – 2014. – 28.10).*

Заступник Глави Адміністрації Президента Дмитро Шимків:

Основою Коаліційної угоди в новообраному Парламенті є ініційована Президентом та розроблена Адміністрацією Президента «Стратегія реформ – 2020».

В суспільстві існує потреба в чіткому розумінні того, як реформи відобразяться на житті людей. Саме тому ми створюємо проектний офіс, який відповідатиме не лише за розробку реформ, а й за їх моніторинг та комунікації.

Технічне завдання по переходу на електронну систему державних закупівель вже створено й йде напрацювання відповідного програмно-технічного забезпечення, яке вже на початку грудня має пройти тестування *(Коаліційна угода в новообраному Парламенті основана на «Стратегії реформ – 2020» – Дмитро Шимків // Президент України Петро Порошенко (<http://www.president.gov.ua/news/31508.html>)). – 2014. – 28.10).*

Президент України Петро Порошенко підписав Указ, яким затвердив Положення про Раду з питань судової реформи та її персональний склад.

Проведення судової реформи Глава держави визначив одним із першочергових завдань. Він наголошує на важливості створення судової системи, яка відповідатиме європейським стандартам та користуватиметься беззаперечною довірою громадян.

Згідно з документом, Рада визначається як консультативно-дорадчий орган при Президентові України, який у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента, Кабінету Міністрів.

Серед її основних завдань – підготовка та подання Главі держави пропозицій щодо стратегії реформування судострою та судочинства, інших суміжних правових інститутів, розроблення планів дій щодо впровадження цієї стратегії, а також сприяння налагодженню ефективного механізму взаємодії державних органів, інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій з питань підготовки і реалізації стратегії реформування цієї сфери (*Глава держави підписав Указ про створення Ради з питань судової реформи // Президент України Петро Порошенко (<http://www.president.gov.ua/news/31502.html>). – 2014. – 27.10*).

22 жовтня 2014 року у Національному інституті стратегічних досліджень відбулось засідання експертної робочої групи з опрацювання пропозицій до актуалізації Енергетичної стратегії України.

Результатом реалізації Стратегії стане перетворення енергетичного сектору країни із проблемного сектора, що потребує постійної державної підтримки, на сучасний, ефективний й конкурентоспроможний сектор національної економіки, здатний до сталого розвитку на довгострокову перспективу в умовах регіональної інтеграції та конкуренції на європейських енергетичних ринках.

Після проведення засідання робота над створенням нової редакції Енергетичної стратегії України буде продовжена (*Експертна група опрацьовує пропозиції щодо актуалізації Енергетичної стратегії України // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_*

Під час робочої поїздки до Чернівецької області Президент України Петро Порошенко здійснив синхронний запуск двох гідроагрегатів Дністровської ГАЕС, що у місті Новодністровськ.

Президент підкреслив, що введення в дію таких об'єктів дозволить швидко вирішити питання енергетичної незалежності держави (*Президент здійснив запуск двох гідроагрегатів Дністровської ГАЕС // Президент України Петро Порошенко (<http://www.president.gov.ua/news/31484.html>). – 2014. – 24.10).*

Радник з питань розвитку сільських територій Віце-прем'єр-міністра Олена Бородіна:

Одним з найголовніших напрямів децентралізації влади та розвитку місцевого самоврядування є питання організації сільського самоврядування та самоуправління. Саме завдяки цьому можна забезпечити сталий сільський розвиток як процес цілеспрямованої зміни економічних, екологічних, демографічних, соціальних, культурних, побутових, інституційних умов функціонування села у напрямку зростання рівня і якості життя його мешканців.

Сільський розвиток на базі громад – модель, в якій цілеспрямована зміна усіх найважливіших факторів розвитку села планується, здійснюється і контролюється самими громадами за сприяння держави. Концепція такого політичного підходу до розвитку села буде покладена в основу наступного реформування системи місцевого самоврядування на сільських територіях. Принцип децентралізації влади має бути зреалізований на самому низовому рівні, тобто забезпечувати реальні права та можливості жителів кожного села самостійно вирішувати питання місцевого значення (*Питання організації сільського самоврядування – головний напрям децентралізації, – радник з питань розвитку сільських територій Віце-прем'єр-міністра В. Гройсмана // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (<http://www.minregion.gov.ua/news/pitannya-organizaciyi-silskogo-samovryaduvannya--golovniy-napryam-decentralizaciyi---radnik-vice-premer-ministra-z-pitan-rozvytk-675450/>). – 2014. – 24.10).*

ІНІЦІАТИВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАДНИХ СТРУКТУР ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Міністерство юстиції України оприлюднило перший список людей, котрі, відповідно до закону «Про очищення влади» були звільнені зі своїх посад із забороною на 10 наступних років претендувати на чиновницькі крісла.

У першій редакції списку люстрованих – 220 чиновників, серед яких є і прізвища чотирьох чернігівців. Зокрема, під люстрацію, за даними Мін'юсту потрапили:

Петро Головач – директор Департаменту ЖКГ, регіонального розвитку та інфраструктури Чернігівської облдержадміністрації.

Євген Хлап'юнов – старший слідчий слідчого відділу прокуратури Чернігівської області.

Олександр Шморгун – перший заступник прокурора Чернігівської області.

Олександр Ясь – заступник прокурора Чернігівської області.

Останні троє звільнені наказами Генпрокуратури від 23 жовтня 2014 року. А чиновник ОДА – розпорядженням облдержадміністрації від 24 жовтня 2014 року.

Усім чотирьом заборонено займати посади, щодо яких передбачена люстрація, впродовж 10 років (*Люстровано перших чотирьох чиновників на Чернігівщині // Чернігівщина: події і коментарі (<http://pik.cn.ua/12611/lyustrovano-pershih-chotiroh-chinovnikiv-na-chernigivshchini/>). –2014. – 30.10).*

У райцентрі Іваничі запустили три котельні, які працюють на енергетичній лозі. Реконструкцію проведено за кошти інвестора ТзОВ «Аванті Девелопмент». Зокрема, два твердопаливні котли встановлені в Іваничівській центральній лікарні. Ще три такі котли закупили та змонтували на двох котельнях районного відділу освіти. З однієї тепло подаватимуть до райдержадміністрації, районної бібліотеки, Будинку культури, музичної школи, податкової інспекції, Будинку дитячої творчості та бібліотеки для дітей, з другої – до навчально-виховного комплексу ЗОШ I-III ступенів № 1, а дещо згодом – і до спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтер-

---

нату. Голова облдержадміністрації Володимир Гунчик відзначив перспективність роботи з переходу на альтернативні види палива. Він також зауважив, що в планах на найближчі роки – замінити всі газові котельні в соціальних та медичних закладах на твердопаливні (*Якименко М. Котельні на енергетичній лозі // Голос України (http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=359821). – 2014. – 30.10. – № 209).*

Енергонезалежне село може стати реальністю в Україні. Це нині доводить громада Северинівки Жмеринського району. Ще 2005-го року завдяки активності громади тут почали втілювати в життя проект з використання альтернативних джерел енергії. Тепер сюди їдуть самоврядці та громадські активісти з усієї України, аби на власні очі переконатися, що забезпечувати соціальні заклади теплом можна й без дорогого російського газу, використовуючи, наприклад, дрова, тирсу або ж температуру землі чи сонячні батареї.

Нині у Северинівці планують організувати енергокооператив, який міг би об'єднати зусилля і сусідніх громад. А якщо створити потужне комунальне підприємство, альтернативною енергетикою можна було б забезпечити не лише амбулаторії, школи та дитсадки, а й помешкання людей, та напрацювати нові інструменти енергетичної самостійності (*На Вінниччині створюють енергонезалежні села // Діловий регіон (http://www.dr.ck.ua/news/region/13729). – 2014. – 30.10).*

В обласному центрі Волині м. Луцьку у двох сотнях багатопверхівок незабаром змонтують індивідуальні теплові пункти (ІТП). Це наблизить теплогенератори впритул до споживача, і зменшить обсяги теплоносія на 20%. А тому – забезпечить справжній прорив в економії газу в багатоквартирних будинках у 33-му та 40-му мікрорайонах міста. Європейські та вітчизняні фахівці переконані, що така реконструкція теплового господарства забезпечуватиме щороку економію в приблизно півтора десятка мільйонів кубометрів газу (*Мельник В. Луцька відповідь газовому диктатору: В обласному центрі Волині у двох сотнях багатопверхівок незабаром змонтують індивідуальні теплові пункти (ІТП) // Урядовий Кур'єр (http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/lucka-vidpovid-gazovomu-diktatoru/). – 2014. – 30.10).*

Василя Шаравару звільнено з посади першого заступника прокурора Тернопільської області. Шаравара Василь – його прізвище внесене в люстраційний реєстр на сайті Міносту. У роки правління Януковича Шаравара працював заступником прокурора Хмельницької області. На Тернопільщину він призначений після Революції гідності (*Через люстрацію звільнився перший заступник прокурора області // За Збручем (<http://zz.te.ua/cherez-lyustratsiyu-zvilnyvsya-pershij-zastupnyk-prokurora-oblasti/>). – 2014. – 30.10).*

Трохи більше семи місяців прокерував прокуратурою області Віктор Миколенко. Але минуле має дуже високу ціну і стає приводом до люстраційних процесів. Тож від 23 жовтня 2014 року Віктор Миколенко вже не є прокурором Черкаської області. Так, наказом Генеральної прокуратури України від 23 жовтня 2014 року № 1483 згідно Закону України «Про очищення влади» (пункт 7 – 2 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України) прокурора Черкаської області Віктора Миколенка звільнено. Йому заборонено займати цю посаду протягом 10 років. Інформація про це оприлюднена у Єдиному державному реєстрі осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади».

Постраждав від люстрації і перший заступник прокурора області Володимир Вегера, який обіймав цю посаду з лютого 2011 року. Згідно з наказом Генеральної прокуратури України в.о. прокурора Черкаської області призначено заступника прокурора області 58-річного Івана Шевченка. Із п'ятниці, 24 жовтня він приступив до виконання своїх обов'язків (*Прокурора Віктора Миколенка та його заступника люстрували // Вечірні Черкаси (<http://vechirka.net/news/social/item/1939-prokurora-cherkaskoi-oblasti-viktora-mykolenka-ta-ihoho-zastupnyka-liustruvaly.html>). – 2014. – 29.10).*

Електронні цифрові підписи можливо безкоштовно оформити у відділеннях Акредитованого центру сертифікації ключів. Вони розташовані при Вінницькій, Жмеринській та Крижопільській ОДПІ. **Начальник ГУ ДФС у Вінницькій області Мирослав Продан:** з початку року на Вінниччині видали понад 15, 5 тисяч електронних ключів. Їх намагаються оформити все більше платників, оскільки цифровий

підпис дозволяє користуватися різноманітними електронними податковими сервісами, до прикладу електронним кабінетом, звітністю чи декларуванням он-лайн. Skorистavshis'ya ser'visami DFС платники також можуть дізнатися більше про свого бізнес-партнера, переглянути дані з реєстру платників ПДВ, страховальників чи єдиного податку (*У жовтні вінни-чани отримали 1247 електронних ключів // biznesoblast.com (http://vn.biznesoblast.com/vn/4824/). –2014. – 29.10).*

Керівництво прокуратури Коломиї стало жертвою закону про люстрацію. Наказом генерального прокурора України від 23 жовтня 2014 року у Івано-Франківській області звільнено двох працівників прокуратури. Без роботи залишилися прокурор Галицького району Андрій Фігель, який за часів президентства Януковича був заступником прокурора області та Коломийський міжрайонний прокурор Іван Витрикуш.

У рядку щодо причини звільнення зазначено: «звільнення з підстав, передбачених Законом України «Про очищення влади» (пункт 7-2 частини першої статті 36 Кодексу Законів про працю України) та заборона займати посаду 10 років».

На сьогодні тимчасово виконуючим обов'язки Коломийського міжрайонного прокурора призначено 35-річного радника юстиції Володимира Білоскірку (*Люстрація у Коломиї // Коломия ВЕБ Портал (http://kolomyia.org/se/sites/ko/58614/). –2014. – 29.10).*

Із п'яти силовиків, які звільнили на Волині в межах люстраційного закону, 2-є – із управління СБУ, 3-є – із прокуратури.

Їхні прізвища є в Єдиному державному реєстрі осіб, щодо яких застосовано положення закону України «Про очищення влади». До цього переліку потрапили:

– Ігор Бабінець, перший заступник начальника УСБУ у Волинській області;

– Вадим Веніславський, начальник відділу забезпечення конституційних засад підприємницької діяльності та захисту інтелектуальної власності і авторських прав управління захисту прав і свобод громадян та інтересів держави Головного управління захисту прав і свобод громадян, інтересів держави, нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та ін-

---

шими органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю і корупцією Генеральної прокуратури України (раніше працював заступником прокурора Волині);

– Володимир Троц, начальник відділу нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та іншими органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, та процесуального керівництва прокуратури Волинської області (раніше працював першим заступником прокурора Волині);

– Віктор Уніга, заступник начальника УСБУ у Волинській області;

– Анатолій Хомич, заступник прокурора Рівненської області (раніше працював заступником прокурора Волині) *(Першими жертвами люстрації на Волині стали п'ять силовиків // Портал «Четверта влада» (<http://4vlada.com/volin/39336>). – 2014. – 29.10).*

Перебої з постачанням російського та українського скрапленого газу привели до того, що в степовій Херсонщині дрова стали життєво важливим ресурсом, і на нього виник ажіотажний попит.

Для опалення шкіл, дитсадків та інших об'єктів соціальної сфери держлісгоспи Херсонщини вже продали близько п'ятнадцяти тисяч кубометрів «викидною» деревини – це вдвічі більше, ніж в минулому році. Але охочих купити дрова менше не стало, так що в держлісгоспах створили «стратегічний» незнижуваний запас дров.

Виконуючий обов'язки начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Володимир Михайленко: цей запас зараз склав чотири тисячі кубометрів, і буде своєчасно поповнюватися в міру спадання, щоб він не зменшувався. Причому вирубувати на дрова будуть не живий ліс, а так звані «Горельніков», площі яких достатньо великі. Тільки минулої весні і влітку і тільки «верхові» пожежі на Херсонщині сильно пошкодили 150 гектарів рукотворних соснових насаджень, де дерева загинули, і годяться тепер тільки в піч або твердопаливний котел. Але ж є ще «Горельніков» минулих років, також очікують розчищення і висадки молодих дерев *(Стратегічний резерв дров створили на Херсонщині // Бізнес-область (<http://ks.biznesoblast.com/ks/4103/>). – 2014. – 29.10).*

Лариса Соколовська, заступник міського голови Луцька: минулого тижня у нашому місті відбулася значна подія – підписання одночасно двох договорів, що стосуються реалізації Проекту модернізації системи централізованого теплопостачання міста Луцька. Це – кредитний договір між ДКП «Луцьктепло» та Європейським банком реконструкції та розвитку на 10 млн євро, договір гранту між ДКП «Луцьктепло», Луцькою міською радою та Європейським банком реконструкції та розвитку щодо інвестиційного гранту від Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля – 4 млн євро.

Ці кошти розподілять таким чином: встановлення індивідуальних теплових пунктів; виведення з експлуатації підвальних котельнь, що на зараз є близько 12-ти; заміна котельного обладнання; модернізація котельнь та центральних теплових пунктів; ремонт та заміна магістральних теплових мереж, встановлення перемичок, частково заміна внутрішньодворових теплових мереж; встановлення нового котла, що працюватиме на біомасі; а також встановлення дистанційного контролю та моніторингу.

4 млн євро – грант, кошти будуть спрямовані на встановлення котельні на альтернативному виді палива. Цей вид палива дозволяє значно економити і в нинішніх умовах користується попитом.

Проект реалізовуватиметься протягом 3-х років. Перші роки підприємство «Луцьктепло» виплачуватиме лише відсотки за користування кредитом без погашення тіла кредиту. Кредитні ж кошти повертатимуться за рахунок економії від впроваджених заходів з модернізації системи теплопостачання. Додаткові кошти не залучатимуться.

Міський голова Микола Романюк: встановлення індивідуальних теплових пунктів дозволить мешканцям цих будинків зменшити використання обсягів теплоносія, а відповідно й оплату за нього. ГПП будуть встановлені у багатоквартирних будинках, розміщених у 33-му та 40-му мікрорайонах міста; у котельні на вул. Боженка, 34, – котел на альтернативному паливі потужністю 2,5 МВт. Для його функціонування можна буде використовувати деревину та палети. Також у рамках проекту буде замінено 13 кілометрів трубопроводів розподільних мереж на попередньо ізольовані труби

(У 210 луцьких багатопверхівках будуть облаштовані індивідуальні теплові пункти // УкрЗахідІнформ (<http://ukrzahid.com/news/2014/10/29/84110.html>). – 2014. – 29.10).

Дніпропетровщина першою в Україні приєдналася до великої міжнародної мережі у сфері енергозбереження. Відповідну угоду підписано на міжрегіональному форумі в Дніпропетровську (*Біловицька Н. Покрутив педалі – отримав енергію: Дніпропетровщина першою в Україні приєдналася до великої міжнародної мережі у сфері енергозбереження // Урядовий Кур'єр (<http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/pokrutiv-pedali-otrimav-energiyu/>). – 2014. – 29.10).*

Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков розпочав виконання Закону України «Про очищення влади» зі звільнення начальників обласних управлінь МВС. Під «роздачу» справедливості потрапив і начальник управління МВС у хмельницькій області Олександр Розізаний.

В числі звільнених: начальники обласних УВС – Київської, Донецької, Чернігівської, Тернопільської, Хмельницької, Полтавської; керівництво Департаменту служби охорони та підрозділів ДАІ.

Однак офіційного розпорядження в обласному управлінні поки що не бачили. Немає на місці й самого Олександра Розізаного. За попередніми даними, саме сьогодні він перебуває у відрядженні в Києві.

Відомо також, що в рамках виконання закону «Про очищення влади», звільнено першого заступника прокурора Хмельницької області Руслана Мартиненка та заступника прокурора Хмельницької області Володимира Шевчука.

Без начальника Ігоря Люшенка залишилося також регіональне відділення Фонду державного майна України по Хмельницькій області (*Аваков люстрував Розізаного? // Газета Є (http://ye.ua/news/news_18108.html). – 2014. – 29.10).*

Чиновники написали заявлення ще 22 октября. Сейчас документы находятся на рассмотрении в Администрации Президента. Все главы администраций были назначены во времена президентства Виктора Януковича и могли попасть под действие закона «Об очищении власти». После

подписания заявлений без глав останутся следующие районы: Акимовский, Черниговский, Розовский, Приазовский, Ореховский, Веселовский, Великобелозерский. Пока же все председатели исполняют свои обязанности (*Люстрация по-запорожски: руководители семи районов заявили об отставке // Мнение* (<http://www.mnenie-ua.com/news/lyustratsiya-po-zaporozhski-rukovoditeli-semi-rayonov-zayavili-ob-otstavke/40651/>). – 2014. – 29.10).

Сьогодні, 29 жовтня, у Львові пройшов «Люстраційний марш» щодо звільнення керівників «Львівгазвидобування» і філії УМГ «Львівтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз».

Активісти пройшли центральними вулицями міста з закликами звільнити Олександра Сендегу і Леоніда Мельника через зловживання і зв'язки з ПР. Активісти сподіваються, що в такий спосіб зло буде переможене остаточно і назавжди.

Напередодні «Люстраційного маршу», активісти провели попереджувальну акцію протесту. Під стіни «Львівгазвидобування» вони привезли сміттєвий бак для Сендеги для проведення «смітничкової люстрації».

Олександр Сендега був членом фракції «Партії регіонів» у Львівській обласній раді. Леонід Мельник працював заступником керівника Львівського обласного штаба кандидата в президенти Віктора Януковича (*У Львові активісти вимагали люстрації керівників газової сфери через зв'язки з ПР // Інформаційна агенція «Вголос»* (http://vgolos.com.ua/news/u_lvovi_aktivisty_vymagaly_lyustratsii_kerivnykiv_gazovoi_sfery_cherez_zvyazku_z_pr_foto_161833.html). – 2014. – 29.10).

Сегодня, 29 октября, в Сумском окружном административном суде состоялось первое заседание по иску Владимира Петрова к Генпрокуратуре.

Приказом Генеральной прокуратуры Украины от 23 октября 2014 года №1472к Владимир Петров был уволен с должности прокурора Сумской области по основаниям, предусмотренным ЗУ «Об очищении власти» с запретом 10 лет занимать должность.

Владимир Петров считает этот приказ незаконным и просит суд восстановить его в должности. Дело слушает тройка судей: Сергея Бондарь, Евгений Кравченко и председатель-

---

твуючий Николай Шаповал. Інтереси Володимира Петрова в справі представляє адвокат Дмитрій Бидюков. Сам екс-прокурор Сумщини в засідання не явився. Не було в суді і представителя Генпрокуратури. Іменно в зв'язі з відсутністю представителя відповідача, а також відсутністю повідомлення отриманого Генпрокуратурою повідомлення суду про дату засідання, воно було перенесено на 7 листопада, на 11.00 (*Люстри-кований Петров через суд намагається повернутися в крісло прокурора Сумщини // «Данкор онлайн» (<http://www.dancor.sumy.ua/news/newslines/141744>). – 2014. – 29.10).*

В розпорядженні «Європейської правди» опинилася копія висновку комісії Ради Європи «За демократію через право» щодо конституційної реформи, яка була запропонована президентом Петром Порошенком. Цей документ був затверджений на засіданні ВК ще 10 жовтня, але його вирішили не публікувати, щоб уникнути впливу на парламентську кампанію. Відсьогодні документу наданий статус публічного, повідомили в Раді Європи (*Збільшення поважень Петра Порошенка: Венеціанська комісія не має заперечень щодо збільшення президентської влади // Хрещатик (<http://www.kreschatic.kiev.ua/news/1414415120.html>). – 2014. – 28.10. – № 157).*

Вінниця стане першим містом, у якому буде створено Регіональний клуб реформ у рамках проекту «Синергія в дії», фінансованого Посольством Великої Британії в Україні. Перше засідання Клубу за участю профільних експертів, представників країн ЄС та місцевого бізнесу відбудеться 31 жовтня у приміщенні Вінницької міської ради.

В рамках проекту планується створити Клуб реформ, який стане дискусійним майданчиком, де за участі профільних експертів, представників країн ЄС обговорюватимуться питання імплементації Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі (*Вінниця стане першим містом, у якому буде створено Регіональний клуб реформ // Моя Вінниця (<http://www.myvin.com.ua/ua/news/events/30490.html>). – 2014. – 28.10).*

Володимир Вегера потрапив під дію Закону України «Про очищення влади». На момент застосування положен-

ня Закону він займав посаду першого заступника прокурора Черкаської області. На даний момент на сайті обласної прокуратури навпроти посади першого заступника прокурора немає ніяких даних, як, до речі, і навпроти посади прокурора області (*Під люстрацію потрапив перший заступник прокурора області // ПРОЧЕРК (<http://procherk.info/news/7-cherkassy/27909-pid-ljustratsiju-potrapiv-pershij-zastupnik-prokurora-oblasti>). – 2014. – 28.10*).

24 жовтня Президент України Петро Порошенко в рамках свого робочого візиту до Чернівців зустрівся з освітянами, науковцями, громадськими діячами, студентами та політиками. Президент презентував чернівчанам план стратегічного розвитку «Стратегії-2020».

Серед ключових реформ Петро Порошенко назвав антикорупційну реформу, судову реформу, податкову реформу, досягнення незалежності, реформу правоохоронної системи і системи оборони України, децентралізацію і реформу державного апарату, дерегуляцію і розвиток підприємництва, а також реформу охорони здоров'я.

До створення плану розвитку України «Стратегії-2020» долучилися і буковинці. Зокрема Президент України подякував кандидату в народні депутати від «Блоку Петра Порошенка» Наталії Якимчук за конструктивну допомогу в пошуках компромісів в подоланні посталих перед українцями проблем. Наталія Якимчук стала співавтором пунктів «Стратегії-2020» (*В Мрамуровій залі ЧНУ Президент України ділився з чернівчанами планами розвитку держави // Bukinfo (<http://www.bukinfo.com.ua/show/news?lid=51844>). – 2014. – 24.10*).

НОВИНИ З СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ

За підтримки Посольства Великої Британії в Україні встановлять регіональні центри просування реформ. Почнуть з Вінниці, Полтави, Івано-Франківська та Чернівців (*Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMediaЦентр Реформ // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>. – 2014. – 30.10*).

Экономист Александр Пасхавер:

У нас говорят, что новые люди должны пойти в политику. А как по мне, в первую очередь они должны пойти в бюрократию. Если мы не обновим бюрократию, то у нас не выйдут реформы, мы не станем развиваться, мы не станем достаточно богатыми, чтобы стать независимыми. А значит, мы проиграем (*Ukraine Reforms Communications Taskforce/ УкрMediaЦентр Реформ // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>. – 2014. – 30.10*).

Минобразования представлен проект Концепции развития образования на ближайшее десятилетие (2015–2025 гг.). В МОН, школы ожидают значительные перемены.

«Европейский» учебный год

Опять вернут «двенадцатилетку», которую уже внедряли в 2002 году, а в 2010-м отменили. Но сделают это не резко. Сегодняшним старшекласникам не добавят еще один год, а подождут, пока вырастут ребята, которые уже учатся по новой программе, – то есть нынешние шестиклассники.

Второй волнующий момент: школьный год хотят сделать вместо привычного «европейским». А это длинные рождественские каникулы, но нет осенних и весенних перерывов в учебе. Самый болезненный вопрос, на который пока нет ясного ответа: означает ли это сокращение летних каникул? Ведь за границей дети отдыхают максимум 6 недель, обучаясь в июне и возвращаясь за парты уже в середине августа.

Школы и в остальном перестроят по европейской системе. Причем основные реформы приурочены к 2017 г. Официально признают домашнее образование для родителей – противников школ, упростят учебу в экстернате.

Остается обязательное дошкольное образование за год до школы. Но теперь это не просто формальность. Уметь учиться и выполнять указания педагога, знать основные цифры, буквы, цвета, геометрические формы, обслуживать себя в быту первоклассник обязан.

Официально позволят создавать мини-детсады семейного типа – в обычных квартирах, а также корпоративные. В крупных фирмах мамы смогут приезжать на работу и здесь же оставлять малышей в ведомственных дошкольных заведениях. К 2020-му планируют, что 95% детей от 4 лет и старше будут в детсадах.

Неожиданно строгими будут требования к воспитателям. Тем, у кого нет за плечами магистратуры по педагогическому профилю, позволят работать только с ясельными крохами. Правда, если эти новации не подкрепят хорошими зарплатами, есть риск, что дошкольники останутся без воспитателей.

После базовой школы (после 10-го класса) ВНО будет решать судьбу ребенка – куда поступать: в профшколу, профлицей, академический лицей, гимназию. Продолжать «сидеть» в том же классе не получится. Старшая школа будет отделена от базовой, и туда придется поступать – приблизительно так же, как сейчас в вузы.

Через 4 года выпускников школ также планируют оценивать не только баллами, но и по международным тестам на знание английского языка и владение компьютером. Без этих документов нельзя продолжить образование в Европе, США, Канаде, а также сложно найти работу (*Прихильники Партії Ренесансу* // http://vk.com/club192953?w=wall-192953_160392%2Fall. – 2014. – 29.10).

Аваков люстрував вісьмох генералів і 83 працівників МВС.

Аваков повідомив, що серед звільнених: начальники обласних УВС – Київської, Донецької, Чернігівської, Тернопільської, Хмельницької, Полтавської; керівництво Департаменту служби охорони та підрозділів ДАІ.

У рамках першого етапу люстрації в структурі міністерства внутрішніх справ України звільнений 91 співробітник, серед яких вісім генералів (*Новости в Україні | Новини в Україні* // http://vk.com/24news_in_ukraine?w=wall-68571424_19016. – 2014. – 29.10).

Согласно реформе, презентованной Арсеном Аваковым, обязанности по наблюдению за безопасностью дорожного движения возьмет на себя национальная полиция, поэтому привычных для всех экипажей ГАИ в населенных пунктах больше не будет. Вместо них на городских улицах появятся «универсальные» милицейские патрули, которые будут совмещать функции патрульно-постовой службы и Госавтоинспекции.

Кроме того, Государственная автомобильная инспек-

ція лишиться права займатися реєстрацією транспортних засобів і видавати водійські дозвілення.

Якщо реформа, запропонована нинішнім Міністерством внутрішніх справ, буде прийнята в нинішньому її вигляді, ГАІ залишиться слідити тільки за дотриманням правил дорожнього руху на міжміських автомагістралях і здійснювати автоматичну фіксацію порушень ПДД за допомогою стаціонарних і переносних відео і фотокамер (*Разварки Павлоград //http://vk.com/razvarkiuu?w=wall261279860_146%2Fall. – 2014. – 29.10).*

Реформа місцевого самоврядування та децентралізація повноважень дасть можливість містам загальнодержавного, обласного значення, а також районним радам утворювати поліцію місцевого самоврядування. Відповідний проект закону «Про поліцію місцевого самоврядування» розроблений Міністерством у співпраці з експертами Ради Європи.

Як пояснили в прес-службі Міністерства, проект документа складається з 32 статей, згрупованих у 5 розділів: «Загальні положення», «Організація поліції місцевого самоврядування», «Обов'язки і права поліції місцевого самоврядування», «Служба в поліції місцевого самоврядування», «Матеріально-технічне забезпечення поліції місцевого самоврядування». Також документ містить Прикінцеві положення.

Розробники законопроекту дали визначення терміну «поліція місцевого самоврядування» – це спеціальний правоохоронний орган в системі місцевого самоврядування, що створюється міською (міста загальнодержавного, обласного значення), районною радою чи місцевими радами кількох сусідніх адміністративних одиниць (в межах однієї області) з метою виконання повноважень місцевого самоврядування щодо забезпечення на території, що перебуває під юрисдикцією відповідної ради, законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян та утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

Водночас законопроект потребує подальшого опрацювання і синхронізації з іншими проектами законодавчих актів із залученням представників МВС та експертів, якими наразі розробляється проект Концепції реформування правоохоронної системи України. Після цього законопроект буде направле-

---

но для попереднього розгляду центральними органами виконавчої влади, асоціаціями органів місцевого самоврядування для погодження (**ЮРИДИЧЕСКАЯ КОМПАНИЯ Статус Легал** // http://vk.com/sl_lawers?w=wall-77793278_40. – 2014. – 28.10).

Бізнес пропонує новому урядові, формування якого стане результатом коаліційних домовленостей в новообраній Верховній Раді, переглянути підходи до реформи охорони здоров'я і пенсійного забезпечення, як до найбільш витратних статей державного бюджету,

Виконавчий директор Європейської бізнес асоціації Ганна Дерев'янок: враховуючи те, що парламент формується за 2 місяці до початку нового фінансового року, пріоритетом стає прийняття бюджету 2015. В ідеалі – бездефіцитного. І тут, на думку бізнесу, дуже важливо максимально раціонально підійти до формування його видаткової частини. Кажучи звичною мовою, потрібно почати жити «за коштами». Зараз лівову частку бюджетних грошей «з'їдають» неефективні і такі, що вимагають негайних реформ освітня, пенсійна системи, сфера охорони здоров'я. Видатки на ці статті бюджету можна суттєво скоротити, переглянувши ККД кожної з цих сфер.

Бізнес розраховує, що коаліція буде сформована швидко і становлення «про реформістського уряду не змусить на себе чекати» (**Прихильники Пармії Ренесансу** // http://vk.com/club192953?w=wall-192953_160076%2Fall. – 2014. – 28.10).

Депутат від німецької партії «Зелених» вважає, що Україні знадобиться 15-20 років реформ для вступу в ЄС, наполягає на обов'язковому членстві і закликає Брюссель усіляко підтримати Україну (**Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMedia-Центр Реформ** // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>). – 2014. – 28.10).

Міжнародна федерація з прав людини і Центр громадянських свобод закликають нову владу прискорити запровадження глибоких реформ судочинства та системи кримінального законодавства (**Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMedia-Центр Реформ** // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>). – 2014. – 28.10).

Президент Польщі Броніслав Комаровські вважає, що демократичні вибори відкривають можливість для глибоких реформ і пообіцяв Україні підтримку (*Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMediaЦентр Реформ* // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>). – 2014. – 28.10).

Венеціанська комісія підтримала запропоновані Президентом України зміни до Конституції в частині децентралізації влади. У своєму висновку комісія зазначила, що принцип субсидіарності у документі дотриманий. Крім того, додані позитивні елементи, які вітаються Радою Європи (*Децентралізація влади* // <https://www.facebook.com/decentralizationua?ref=stream>). – 2014. – 28.10).

Министерство юстиции Украины обнародовало фамилии 179 чиновников, которые попали под «Закон об очищении власти».

Среди уволенных госслужащих первый заместитель генпрокурора Николай Голомша, заместитель начальника Главного следственного управления ГПУ Владимир Бойко, заместитель начальника Главного следственного управления Генпрокуратуры Владислав Грищенко.

Под люстрацию также попали прокуроры Черновицкой и Кировоградской областей, а также первый заместитель военного прокурора Южного региона Украины.

При этом среди военных чиновников люстрация коснулась первого заместителя командующего Сухопутных войск ВСУ Сергея Бессараба, первого заместителя начальника Генштаба ВСУ Геннадия Воробьева, а также заместителя минобороны по вопросам европейской интеграции Игоря Кабаненко (*Подробносту* // http://vk.com/podrobnosti?w=wall-25582670_426909). – 2014. – 28.10).

Самодиагностика. В горсовете и облсовете люстрировать некого.

Проверить личные дела сотрудников Харьковского горсовета в соответствии с законом о люстрации мэр города Геннадий Кернес поручил подчинённым 16 октября. Работу, которую координировала заместитель городского головы Татьяна Чечетова-Терашвили, провели. Увольнять по новому закону

никого в горсоветі не будуть.

Сотрудников, которые подпадали бы под действие этого закона, нет и в аппарате Харьковского облсовета. Проанализировать личные дела сотрудников председатель облсовета Сергей Чернов поручил 20 октября (*Весь Харьков all.kharkov.ua // http://vk.com/all.kharkov?w=wall-41216512_1273*. – 2014. – 28.10).

The New York Times пише, що новообраний парламент має якнайшвидше приступати до дієвих реформ, і що найголовніше – почати ґрунтовну боротьбу з корупцією (*Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMediaЦентр Реформ // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>*. – 2014. – 28.10).

Люстрація добралась і до Адміністрації Президента: Порошенко звільнив заступника голови адміністрації відповідно до заяви за власним бажанням (*Люстраційний комітет // <https://www.facebook.com/luscomitet?ref=stream>*. – 2014. – 28.10).

Єгор Соболєв:

«Почати треба зі зняття депутатської недоторканості. Коли депутат буде знати, що будь-який прокурор, будь-який суддя, будь-який СБУшник може зробити з ним те саме, що і з будь-яким іншим громадянином, коли депутат буде в умовах такого ж безправ'я, в яких перебуває все суспільство, то дуже швидко захоче творити правосуддя, творити незалежну прокуратуру і мати справжню службу безпеки» (*Люстраційний комітет // <https://www.facebook.com/luscomitet?ref=stream>*. – 2014. – 28.10).

В органах прокуратури Одеської області почалась люстрація. В соответствии с законом «Об очищении власти» своих должностей уже лишился ряд высокопоставленных прокурорских работников. Так, прокурор области Андрей Приз остался без трех замов – уволены и 10 лет не смогут занимать постов в органах власти Максим Занфиров (был замом прокурора региона в 2012-м году), Виктор Товбийчук (был замом военного прокурора Южного региона Украины), а также Владислав Финик (заместитель прокурора Житомирской области в 2012-м).

Люстрации подверглись также бывшие прокуроры области Василий Присяжнюк, Александр Галкин, Игорь Проценко,

---

екс-заместители прокурора области Дмитрий Кавун, Денис Черных и Михаил Черный.

Уволен первый заместитель военного прокурора Южного региона Владимир Петруненко, который возглавлял военные прокуратуры Херсонского, Запорожского и Одесского гарнизонов.

Поставлен крест на карьере нескольких налоговиков, в том числе начальника аккermanской налоговой инспекции Олега Шамрая. **(АНТИКОРУПЦІЙНА РАДА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ // http://vk.com/antikorupciy?w=wall-51129586_3242. – 2014. – 28.10).**

Слідкуйте за очищенням влади на сайті Міністерства юстиції, яке вже запустило єдиний реєстр люстрованих осіб **(Люстраційний комітет // <https://www.facebook.com/luscomitet?ref=stream>. – 2014. – 27.10).**

«У певних сферах запропоновані конституційні зміни враховують попередні рекомендації Венеційської комісії», – стверджує висновок ВК. Зокрема, експерти Ради Європи привітали скасування імперативного мандату для народних депутатів, позбавлення Генпрокуратури функції загального нагляду.

Окрему увагу приділено децентралізації влади. «Принцип субсидіарності (переваги нижчої ланки при прийнятті рішення) дотримано. Додано позитивні елементи, які вітаються (Радою Європи)», – зазначає Венеціанська комісія.

«Венеційська комісія хоче знову повторити, що для того, щоби конституційна реформа була успішною, її необхідно готувати із залученням різних сил, та, особливо важливо – з проведенням широкого обговорення», - йдеться в документі. Також ВК розкритикувала той факт, що президентські пропозиції не містять норм щодо реформи судової системи **(Пам'яті України|Історія|Євромайдан|вибори // http://vk.com/public72259568?w=wall-72259568_41560. – 2014. – 27.10).**

Доктор Комаровский про реформи в Україні:

«... ни одна реформа не возможна, пока в стране не будет работать закон. Главная задача государства – это порядок... Без установления закона в структурах, отвечающих за поряд-

---

док в стране, все реформы лишены всяческого смысла. До тех пор, пока решения судьи можно купить, прокурор самый богатый человек на деревне, а нищий милиционер вымогает у вас деньги, реформы обречены» (*Центр підтримки реформ // <https://www.facebook.com/centrereform?fref=nf>. – 2014. – 26.10*).

Не дивлячись на те, що освітня реформа стоїть майже в кінці Стратегії 2020, шість дорадчих груп в співпраці з різними урядовими установами розробляють концепцію реформування освіти та дорожню карту реформ, основним пунктом якої є впровадження інформаційних комп'ютерних технологій (*Ukraine Reforms Communications Taskforce/УкрMediaЦентр Реформ // <https://www.facebook.com/UaReforms?fref=nf>. – 2014. – 24.10*).

Ігор Коломойський:

Не буде децентралізації – не буде країни. Про це голова Дніпропетровської облдержадміністрації заявив під час зустрічі з громадськістю Павлоградського району та міст Павлограда, Тернівки, Першотравенська.

«Питання про каналізацію, опалення, світло на вулиці, воду, дитячі садочки – це в принципі питання не до губернатора, а до місцевої влади». Для того, щоб у місцевої влади були ресурси для вирішення таких проблем, необхідно провести децентралізацію. «І тоді у нас не буде проблем вмираючих сіл, з молоддю, яка їде у великі міста. Зміниться докорінно той вигляд і те обличчя України, до якого всі звикли» (*Дніпропетровська обласна державна адміністрація // <https://www.facebook.com/dnepropetrovska.oblderg>. – 2014. – 24.10*).

ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД

Українці уміють ліквідувати проявлення деспотизма во власті, тепер їм потрібно навчитися искореняти корупцію.

Редакція агентства назвала три речі, котрі, по їх убездженню, допоможуть демократической Україні победити раз і навсегда.

Первое, что должна осуществить новая власть, считают эксперты, это децентрализация власти. Второе – это отсутствие междоусобиц, как это было во времена руководства Виктора Ющенко и Юлии Тимошенко. Издание отмечает, что противостояние нынешнего президента страны Петра Порошенко и премьер-министра Арсения Яценюка вызывает опасения у мировой общественности.

Третий залог успеха, пишет Bloomberg, это экономические реформы и борьба с коррупцией (***Bloomberg: Без децентрализации, единства власти и реформ Украина вернется в 2005-й // Гордон (<http://gordonua.com/news/worldnews/Bloomberg-Bez-decentralizacii-edinstva-vlasti-i-reform-Ukraina-vernetsya-v-2005-y-48940.html>). – 2014. – 30.10).***

Премьер-министр Литвы Альгирдас Буткявичюс:

На состоявшейся в понедельник, 27 октября, в Стокгольме встрече премьер-министров северных и Балтийских стран глава правительства Литвы Альгирдас Буткявичюс призвал коллег помочь Украине в проведении европейских реформ. «Представители наших стран – NB8 – должны помочь Украине как на экспертном уровне, так и общением с людьми в плане продвижения идей и ценностей Евросоюза (ЕС)» (***Премьер Литвы Буткявичюс призвал Балтийские и северные страны помочь Украине с реформами // Гордон (<http://gordonua.com/news/worldnews/Premier-Litvy-Butkyavichyus-prizval-Baltiyskie-i-Severnye-strany-pomoch-Ukraine-s-reformami-48639.html>). – 2014. – 28.10).***

Анджей Гиль, эксперт Института Центрально-Восточной Европы в Люблине:

Для Петра Порошенко – это очень сложный этап, потому что он имеет все в своих руках. Он является президентом и может сформировать широкую коалицию в парламенте. Теперь он не сможет оправдываться действиями предыдущей системы, людей Януковича. Новое правительство будет авторским правительством Порошенко и его политическим инструментом.

Президент Порошенко получит большой кредит доверия, поддержку Запада, США, для проведения главных реформ и реализации прозападного курса.

Несколько месяцев при новой власти показали, что пока немного изменилось в курсе страны. Украинская экономика является наиболее анахроничной в Европе. Нужны настолько серьезные изменения, к которым, кажется, украинское общество еще не готово (*Президент Порошенко получил большой кредит доверия, но в Украине грядут тяжелые времена – эксперт // Joinfo (http://joinfo.ua/politic/1039188_Prezident-Poroshenko-poluchil-bolshoy-kredit.html – 2014. – 27.10).*

Глава делегации ПАСЕ Кристофер Чоп:

Украине необходима реформа Конституции и власти. «Верховная Рада теперь должна принять этот новый мандат... и работать быстро для принятия реформ, многие из которых уже сильно запаздывают. ПАСЕ и Венецианская комиссия готовы помогать в этой важной и срочной работе» (*Украине необходима реформа Конституции и власти – ПАСЕ // Сегодня.ua (<http://www.segodnya.ua/politics/pnews/ukraine-neobhodima-reforma-konstitucii-i-vlasti-pase-564316.html>). – 2014. – 27.10).*

Віктор Андрусів, кандидат політичних наук, автор книги реформ «Змінити майбутнє»:

Перший етап реформ – це напрацювання проектів законів та стратегій, другий – їх прийняття, а третій – реалізація. І це повністю співпадає з тим, що робить влада – як у 2005-му, так і сьогодні. Єдиний недолік – це відсутність етапу №0, а саме формування суспільних інтересів самих реформ.

Відсутність уваги до суспільних інтересів указує на дві методологічні помилки, які здійснює будь-яка влада в Україні. Перша полягає в тому, що всю відповідальність за реалізацію реформ вона покладає на себе. Тоді, як насправді, головним учасником кожної реформи є відповідна суспільна група, яка й має використовувати зміни здійснені владою. Можна створити найсприятливіші умови реєстрації бізнесу, але якщо бізнес не буде цим користуватись, то реформа виродиться в бутафорію.

Друга помилка полягає в тому, що влада щиро вірить у природний інтерес суспільства до реформ. Однак, насправді, українці хочуть хорошого життя, а не реформ.

Етап №0 має вирішити ці помилки й зробити процес ре-

форм незворотним. Формування суспільних інтересів передбачає детальне і усвідомлене розуміння реформи в конкретній цільовій групі. Сільські й міські голови є цільовою групою реформи децентралізації: виключно від них залежить, чи буде ця реформа підтримуватись суспільством, чи буде вона втілюватись, і чи не виженуть Гройсмана з Вінниці, як свого часу Безсмертного з рідного села.

Звісно, що виконання Етапу №0 не стільки завдання влади, скільки громадянського суспільства. Однак, в Україні воно дуже слабке, а ті кращі його представники витрачають усі сили, щоб формувати інтерес змін у головах політиків. Саме тому, і ця функція лягає на плечі влади, але як ми побачимо нижче, у цьому є багато важливих переваг для успіху.

Ключові кроки реалізації Етапу №0 передбачають:

1. Посилення самоорганізації та реорганізації існуючих професійних організацій.

У кожній цільовій групі за підтримки влади мають розпочати формування нові ініціативні організації та активні осередки. Асоціації бізнесу, сільських та міських голів, учителів, лікарів тощо, мають стати реальними платформами для обговорення та вироблення підходів до реформ. У цих же організаціях мають почати формуватися публічні спікери і адвокати реформ.

2. Потужна цільова інформаційна робота й навчання.

Про реформи треба говорити не «взагалі», а конкретно. Зробити це можливо виключно у відповідному середовищі. Тому чиновники, експерти й співавтори реформ, не із прес-конференцій мають говорити – а на зустрічах відповідних зацікавлених груп, шляхом відповідних презентацій та навчань.

3. Адвокатування реформ.

Сформовані організації й спікери повинні стати адвокатами реформ у суспільстві. Ніхто краще в селі не пояснить реформу децентралізації, ніж голова села. Ніхто краще не пояснить вигоди від дерегуляції, ніж бізнесмен своїм колегам. І в цій фазі, влада здобуває важливу допомогу у вигляді суспільної довіри до своїх дій.

4. Контроль і тиск із реалізації реформ.

Отримання об'єктивної картини щодо реалізації реформ ключовий фактор вчасного реагування на виправлення помилок. Однак, отримати її через самі ж органи імплементації законів неможливо, через особисту зацікавленість керівників.

Тут на допомогу приходять зацікавлені представники цільових груп, які викриватимуть будь-які спроби саботування реформ.

5. Нові кадри.

Ключовою вимогою до нових кадрів у питанні реформ має бути не стільки професійність і фаховість, а саме мотивація. Представники фахових середовищ, мотивовані досягнути змін, є безцінним ресурсом нових кадрів для імплементації змін.

На презентації «Стратегії 2020» Дмитро Шимків, відповідаючи на питання про причини невдачі попередників, назвав основною брак політичної волі. І з цим варто погодитись. Єдине, треба пам'ятати, що будь-яка політична воля може розбитись об байдужість, нерозуміння, та відсутність запиту збоку суспільства (*Андрусів В. Реформи. Етап №0 // Українська правда (http://www.prawda.com.ua/columns/2014/10/24/7041690).* – 2014. – 24.10).

Для скорочення обсягів тіньової економіки в Україні, яка за різними оцінками становить 20-50% ВВП країни, уряд має провести ефективні реформи, зокрема, податкову, банківську і ринку праці.

Податкова реформи має забезпечити всім суб'єктам господарювання однакові умови оподаткування, зменшити податковий тиск і забезпечити ефективне податкове адміністрування. Для цього необхідно провести податкову амністію, збільшити роль електронних систем в адмініструванні податків, скоротити кількість обов'язкових платежів, посилити відповідальність за використання тіньових корупційних схем при веденні бізнесу.

Реформа банківської системи полягає в прозорості діяльності Нацбанку, відмови від націоналізації банків і протистоянні відтоку вітчизняного капіталу в офшори.

Реформу ринку праці розпочати з реформи пенсійної системи. Зокрема, для бізнесу необхідно посилити відповідальність за неофіційне працевлаштування, а для працівників – перерозподілити навантаження між працівником і роботодавцем (*Експерти розповіли, що має зробити уряд для демінізації економіки // economics.unian.ua (http://economics.unian.ua/finance/1000328-eksperti-rozpovili-scho-mae-zrobiti-uryad-dlya-detinizatsiji-ekonomiki.html).* – 2014. – 24.10).

ОФІЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

28 жовтня Перший заступник Голови ДСНС України Анатолій Бойко спільно з мобільно-оперативною групою ДСНС України перевірів роботу Координаційного центру по роботі з вимушеними переселенцями, що розташований у місті Дніпропетровськ на базі благодійної організації «Благодійний фонд «Допомога Дніпра» за адресою пр. Карла Маркса, 119-а.

Анатолій Бойко перевірів діяльність Центру, оглянув кімнати, в яких проживають родини зі Сходу України до моменту їх подальшого розселення, поспілкувався з людьми та дізнався про основні потреби та проблеми сімей. Він також зазначив, що за результатами перевірки можна констатувати, що наразі у Координаційному Центрі у Дніпропетровську створені всі умови для тимчасового проживання людей до моменту їх подальшого розселення. Центр і надалі прийматиме у цілодобовому режимі всіх, хто потребує допомоги (*Головна мета регіональних штабів ДСНС України – гарантувати соціальне забезпечення кожного, хто переміщається з районів проведення АТО – Анатолій Бойко // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247715438&cat_id=244277212). – 2014. – 29.10).*

29 жовтня Голова Державної служби України з надзвичайних ситуацій Сергій Бочковський проінспектував роботу, що ведеться на ділянці для спорудження транзитного містечка у Харкові. Одним із головних завдань даного заходу було перевірка ступеню виконання робіт із підготовки спеціального майданчику під установку модульних будинків.

«Питання соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції знаходяться під постійним контролем Президента та Уряду України. На сьогоднішні всі люди, які звернулись за допомогою до регіональних штабів, забезпечені нормальними умовами для тимчасового

проживання у осінньо-зимовий період. Якщо кількість людей, які бажають залишити територію проведення антитерористичної операції, буде збільшуватись, ми маємо додатковий резерв тимчасового житла. Тому жодна людина не залишиться поза увагою. Це питання знаходяться на цілодобовому контролі» (*Голова ДСНС проінспектував роботу зі спорудження транзитного містечка у Харкові // Урядовий портал* (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247717161&cat_id=244277212). – 2014. – 29.10).

Президент України Петро Порошенко підписав указ об усилении социальных гарантий участникам антитеррористической операции и членам их семей, а также гражданам, проживающим на территории Донецкой и Луганской областей.

Согласно документу, Кабинет министров должен разработать и внести на рассмотрение Верховной Рады законопроект о социальной защите лиц, которые защищали независимость Украины и принимали непосредственное участие в АТО в составе добровольческих батальонов, и членов их семей; а также об изменениях в закон Украины «О статусе ветеранов войны, гарантиях их социальной защиты» относительно предоставления права на поступление вне конкурса в высшие учебные заведения указанных лиц.

Правительство должно также подготовить предложения о предоставлении права на поступление вне конкурса в вузы детям, родители (один из родителей) которых погибли во время участия в АТО или вследствие ранения, а также принять неотложные меры по решению вопроса перевода на обучение за средства государственного бюджета детей участников боевых действий.

Кроме того, согласно указу, Кабмину поручено обеспечить решение вопроса о продлении приема на обучение в вузы граждан, проживающих в Донецкой и Луганской областях и рекомендованных к зачислению или переводящихся из вузов, расположенных на территории этих областей.

Правительству поручено также предпринять неотложные меры по устройству в кратчайшие сроки детей, родители (один из родителей) которых погибли во время участия в АТО или вследствие ранения, путем установления опеки и попе-

---

чительства над такими дітьми, їх усиновлення, передачі в приймні сім'ї, дитські дома сімейного типу, а також в учредження для дітей-сирот і дітей, позбавлених батьківської опіки, забезпечити відповідне фінансування вказаних учреджень і передбачених законодавством соціальних виплат (*Порошенко поручил Кабміну забезпечити додаткові соціальні гарантії учасникам АТО, їх сім'ям і жителям Донбасу – указ // Новини Донбасу (<http://novosti.dn.ua/details/237421/>). – 2014. – 29.10*).

24 жовтня в Одесі, в Будинку вчених, пройшов благодійний аукціон предметів мистецтва (картин, фоторобіт, книг), який став заключною акцією марафону «Рятуємо разом», організованого з метою збору коштів на лікування людей з інвалідністю з Луганської та Донецької областей.

Півтора місяця, починаючи від 17 вересня – Дня рятувальника – в рамках марафону проходили «арт-фестивалі», майстер-класи, концерти, за участю тимчасових переміщених осіб, відкриття художньої виставки, передача картин від відомих художників. Протягом цього часу рятувальники активно долучалися до всіх заходів, організовували їх проведення. І в результаті – провели аукціон зібраних картин, фоторобіт, книг, на якому були представлені 33 твори мистецтва художників Одеської, Луганської, Донецької, Сумської областей та м. Київ.

За підсумками аукціону продано 11 лотів, на загальну суму 82860 грн. Таким чином, відповідно до індивідуальних заявок людей, для них будуть закуплені і передані необхідні медикаменти. На аукціоні було вирішено не зупиняти марафон «Рятуємо разом», а продовжити його 13 листопада (*Стоєцький В.: Під час марафону «Рятуємо разом» на допомогу жителям зі Сходу України зібрано майже 83 тисячі гривень // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247712395&cat_id=244277212). – 2014. – 28.10*).

Для отримання щомісячної грошової адресної допомоги на облік стало понад 70 тис. переселенців.

Міністр соціальної політики Людмила Денісова:

На сьогодні, за 5 днів, для отримання грошової державної

допомоги на облік поставлено понад 70 тис. переселенців – а це 40 тис. сімей. Практично 52% із тих осіб, які зараз проживають за межами свого місця постійного проживання.

Ті сім'ї, які вже відкрили рахунки – а це 19 тис. сімей – уже отримують таку допомогу від держави, від українського Уряду (*Людмила Денісова: Для отримання щомісячної грошової адресної допомоги на облік стало понад 70 тис. переселенців // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247707999&cat_id=244276429). – 2014. – 26.10*).

ООН виділить Дніпропетровщині 2 млн. дол. на допомогу переселенцям.

Таких домовленостей було досягнуто губернатором Дніпропетровщини Ігорем Коломойським та Регіональним Представником Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців в Білорусі, Молдові та Україні Олдріхом Андрисеком та закріплено Меморандумом.

Кошти, що передбачені Меморандумом, будуть спрямовані на виплати допомог малозабезпеченим переселенцям, пенсіонерам із зони АТО та іншим соціально незахищеним верствам населення, що вимушено покинули свої домівки. Передбачається, що додаткові кошти від ООН отримають близько 1 тис сімей малозабезпечених переселенців.

Також ці гроші підуть на ремонт житла, де будуть зимувати переселенці. Як зазначає Олдріх Андрисек, це ті приміщення, які вже збудовані в Дніпропетровській області, проте потребують певного ремонту. Дніпропетровська облдержадміністрація відібрала перелік таких будівель, що можна відремонтувати у найкоротший термін. Представники ООН вже переглянули їх та готові профінансувати частину з них (*ООН виділить Дніпропетровщині 2 млн. дол. на допомогу переселенцям // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247706647&cat_id=244277216). – 2014. – 25.10*).

Кабинет Министров Украины направил более 50 млн. грн. на восстановление водоснабжения Донецкой области и 10 млн. грн. на восстановление жилья в Славянске.

Кабинет поддержал предложение Минрегионстроя о перераспределении части средств резервного фонда госбюджета в пользу восстановления поврежденной во время боевых

дійствий інфраструктури окремих територій Донецької області.

В частині, Правительство направило субвенцію із госбюджета місним бюджетам на здійснення заходів по соціальному-економічному розвитку територій, передбачену в 2014 році Донецької області, а саме – на відновлення систем централізованого водопостачання і водовідведення, пошкоджених в час проведення АТО. В даному випадку, як уточнив Володимир Гройсман, мова йде про 50,3 млн. грн.

По його словам, правительство також по пропозиції Міністерства додало до напрямків, по яким можуть використовуватися кошти резервного фонду державного бюджету, і напрямки «відновлення об'єктів інфраструктури, пошкоджених або знищених в результаті проведення АТО на Донбасі і рішення питань тимчасово переміщених осіб».

Володимир Гройсман також повідомив про рішення Правительства від 22 жовтня виділити Донецькій ОГА 10,5 млн. грн. із резервного фонду госбюджету. «Ці кошти будуть направлені на здійснення невідкладних заходів, пов'язаних з відновленням житлового фонду на території Славянського міського ради Донецької області, знищеного або пошкодженого в час проведення антитерористичної операції» (*Донеччине виділили 60,8 млн. грн. на відновлення після боїв // Новини Донбасу (<http://novosti.dn.ua/details/236939/>). – 2014. – 24.10*).

ІНІЦІАТИВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАДНИХ СТРУКТУР ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Із метою перевірки готовності регіонального штабу до зустрічі та допомоги жителям Сходу України в осінньо-зимовий період 29 жовтня 2014 року до Миколаївської області прибув директор Департаменту організації заходів цивільного захисту ДСНС України Микола Чечоткін, який проінспектував роботу відповідних служб міста та області в даному напрямку.

Під час візиту Микола Чечоткін відвідав санаторій-про-

філакторії «Борисфен» у м. Очаків. На сьогодні в закладі перебуває 63 особи, із них – 30 дітей із АР Крим, Донецької та Луганської областей.

Наступним пунктом, який перевірявся під час візиту, став залізничний вокзал «Миколаїв-пасажирський» на якому працює консультаційний пункт зустрічі осіб, що прибувають до м. Миколаєва. Через пункт і довідкові бюро здійснюється розповсюдження «Дорожньої карти для людей, внутрішньо переміщених в межах країни» та Дорожньої карти «Як знайти роботу внутрішньо переміщеним особам». Подібний консультаційний пункт працює і на міжміському автовокзалі м. Миколаєва *(На Миколаївщині створені всі умови для нормального проживання тимчасово переміщених осіб взимку, – Микола Чечоткін // Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247717710&cat_id=244277212). – 2014. – 30.10).*

На сьогодні в Івано-Франківській області проживає 2484 офіційно зареєстрованих особи, які переселилися з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції.

З питань виплати та призначення різних видів соціальної допомоги до установ системи соціального захисту населення звернулися 273 переселених громадян. 196 особам вирішено призначити допомогу, щодо решти звернень направлено запити на витребування електронних справ одержувачів допомог.

До територіальних управлінь Пенсійного фонду щодо вирішення питань пенсійного забезпечення звернулося 759 осіб. Забезпечено виплату пенсій 655 особам.

До центрів зайнятості Івано-Франківщини у пошуках роботи звернулися 282 особи, які перемістилися з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції. З них 70 осіб працевлаштовано, 137 громадянам надано статус безробітного *(Щодо соціального захисту осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції // Івано-Франківська обласна державна адміністрація (<http://www.if.gov.ua/?q=news&id=25204>). –2014. – 30.10).*

В период с 20 по 27 октября сотрудниками коммунальных предприятий были проведены ремонтные работы, выполнена уборка дорог, тротуаров, остановок общественного транспорта.

Специалистами городского коммунального предприятия «Горсвет» были восстановлены линии наружного освещения в кварталах Ольховский и Степной. Ликвидация повреждений, определение коротких замыканий и обрывов производились по улицам: Алексеева, Новоселова, Якубовского, Литвинова, Юных пионеров, Старых большевиков, Самойловой, Буденного, Волгоградская, 6-й Аэродромный пр-д. Также работы велись в городке Щорса и в квартале Алексеева.

Работниками ГКП «Луганскэлектротранс» были выполнены работы по восстановлению контактной троллейбусной сети по улице Днепровской, в районе кольца «Автовокзал», на территории троллейбусного депо *(Коммунальное предприятие «Горсвет» постепенно восстанавливает уличное освещение // Луганский городской совет (<http://gorod.lugansk.ua/index.php?newsid=25382>). – 2014. – 29.10).*

31 октября в 15 часов в Донецке в ЛСК «Алмаз», по адресу: ул. Щетинина, дом 1д открывается очередной зимний спортивный сезон. В открытии примут участие спортсмены разных зимних видов спорта *(На этой неделе в Донецке откроют ледовый дворец спорта // КИД (http://zadonbass.org/news/hot/message_85952). – 2014. – 29.10).*

Городские власти, коммунальные службы, строительные организации и простые луганчане прикладывают максимум усилий, чтобы как можно быстрее восстановить город после бомбежек. Здание 74-ого детского сада, расположенное в центре города в квартале Героев Брестской крепости, пострадало в результате попадания снаряда. Но благодаря стараниям строителей и всего коллектива плиты перекрытия заменили, вставляют окна и готовят учреждение к открытию *(Поврежденное здание детсада №74 восстанавливают и готовят к открытию // Луганский городской совет (<http://gorod.lugansk.ua/index.php?newsid=25383>). – 2014. – 29.10).*

На сегодняшний день в городе работают 55 котельных. По информации руководителя коммунального предприятия «Центрожилком» Сергея Шатохина, по состоянию на утро 29 октября 196 домов уже подключены к теплоносителю. Котельная «Западная» работает без перебоев, ведется постепенное подключение домов к центральной системе отопления. Также проводятся работы по заполнению котельной «Восточной».

В городе сохраняется проблема с подачей электроэнергии на всю его территорию. Краснодонская линия, питающая электроэнергией часть Луганска, подает лишь до 40 МгВат, Счастьенская ТЭС – до 20МгВат, что недостаточно как для обеспечения в полной мере потребителей города, так и так и для запуска всех котельных. Специалисты проводят восстановительные работы по линии «Родаково-Александровск».

Как сообщил руководитель КП «Компания «Лугансквода» Александр Авершин, на сегодняшний день на город подается около 82 тысяч метров кубических воды с Петровского водозабора и собственных источников. Планируется, что с завтрашнего дня по графику воду начнут подавать в верхнюю часть Каменнобродского района *(По состоянию на 29 октября в Луганске работают 55 котельных // City News (<http://www.citynews.net.ua/news/37962-po-sostoyaniyu-na-29-oktyabrya-v-luganske-rabotayut-55-kotelnyh.html>)).* – 2014. – 29.10).

Сегодня, 29 октября, в ходе совещания по вопросу экономики газа и энергоресурсов было принято решение о создании районных комиссий, в функции которых будет входить контроль за эффективностью использования тепла в жилом фонде и объектах бюджетной сферы Мариуполя. Кроме того, члены указанных комиссий будут контролировать вопросы, связанные с поставкой теплоносителя от пункта его производства до конечного потребителя. Соответствующее предложение было внесено председателем Жовтневой райадминистрации Анатолием Каруником и поддержано всеми участниками совещания.

Планируется, что в состав районных комиссий войдут представители райадминистраций, департамента развития жилищно-коммунальной инфраструктуры, управлений образования, здравоохранения и культуры, а также поставщики

услуг *(В Мариуполе создадут комиссии по контролю эффективности использования энергоресурсов // i24.com.ua (http://i24.com.ua/news/socium/v-mariupole-sozdadut-komissii-po-kontrolyu-effektivnosti-ispolzovaniya-energoresursov). – 2014. – 29.10).*

482 ребенка-переселенца из восточных областей Украины получили в Запорожской области гуманитарную помощь на подготовку к учебному году. Всего сегодня на учете территориальных служб по делам детей находится 3980 детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, из них 2816 находятся под опекой (попечительством) граждан, 502 – приемных семьях и детских домах семейного типа. В целом семейными формами воспитания охвачено 3310 детей или 83% от общего количества детей данной категории, что больше прошлогоднего показателя на 4% *(Полтысячи детей-беженцев в Запорожской области получили гуманитарную помощь // TimeNews (http://timenews.in.ua/111443/polty-syachi-detej-bezhentsev-v-zaporozhskoj-oblasti-poluchili-gumanitarnuyu-pomoshh). – 2014. – 29.10).*

Государственное предприятие почтовой связи «Укрпочта» возобновила выдачу пенсий в 3 районах Луганской и Донецкой областей.

В частности, пенсии получили жители Дебальцево Донецкой области и населенных пунктов Станично-Луганского и Попаснянского районов Луганской области.

Также с учетом постановлений Верховной Рады №1692 и №1693 от 7 октября 2014года об изменениях в административно-территориальном устройстве Луганской области, удалось выплатить пенсии жителям населенных пунктов, которые перешли в подчинение Новоайдарского и Попаснянского районов Луганской области.

Таким образом, задолженность по выплате пенсий за несколько предыдущих месяцев перед жителями указанных районов погашена *(«Укрпочта» возобновила выдачу пенсий в 3 районах Луганской и Донецкой областей // Новості Донбасса (http://novosti.dn.ua/details/237310/). – 2014. – 28.10).*

Депутат Луганского горсовета Наталия Максимец:

В Луганске, несмотря на сложную обстановку на фронте, уже возобновили работу кафе, спортклубы, магазины, ремонтные мастерские и салоны красоты. «Вне конкуренции – предложения о строительных работах. Специалисты предлагают весь спектр услуг: от стекольных до возведения жилья. Популярностью пользуются и предложения о бурении скважин – все-таки водный голод луганчане не забудут никогда, именно скважины в частных домовладениях спасли горожан от жажды».

«Несмотря на войну, еще бушующую на территории Республики, люди продолжают влюбляться и мечтать о счастливой семейной жизни. Это понимают владельцы свадебных салонов и организаторы торжеств. В Луганске теперь можно рассчитывать на настоящую свадьбу: и подвенечное платье сошьют, и столы накроют в соответствии с традициями, и есть кому профессионально произнести тост. Кстати, открываются кафе, предлагая в меню и обычную чашку кофе, и большой торжественный обед» *(В Луганске возобновили работу кафе, спортклубы, магазины и салоны красоты // ПолитНавигатор (<http://www.politnavigator.net/> – 2014. – 28.10).*

В Луганске отопление подается 175 объектам коммунальной собственности. По информации предприятия «Теплокоммунэнерго», в Луганске работают 46 котельных. Теплоноситель получают 6 детских садов, 7 школ, 134 жилых дома, 28 объектов медицины, а также ДК им. Ленина *(В Луганске отапливаются 175 объектов // City News (<http://www.citynews.net.ua/news/37902-v-luganske-otaplivayutsya-175-obektov.html>). –2014. – 28.10).*

Шахты державного підприємства «Макіїввугілля» відновлюють роботу з видобутку палива. «Чорне золото» вже йде з лави пласта L4 «Ясиновської–Глибокої». Готуються запрацювати й шахти ім. Кірова, «Холодна Балка», «Калинівська-Східна». Впродовж 7 місяців поточного року гірники ДП «Макіїввугілля» попри безпосередню близькість до зони ведення бойових дій виконали план на 103,6% *(Шахтарі працюють // Сільські вісники (<http://www.silskivisti.kiev.ua/19167/index.php>). –2014. – 28.10).*

По информации городского коммунального предприятия «Центрожилком», 27 октября его работниками был выполнен ремонт систем центрального отопления и холодного водоснабжения. Работы велись в Артемовском, Жовтневом и Ленинском районах. Специалистами коммунального предприятия «Горсвет» были восстановлены линии наружного освещения по улице Новоселова и в городке Щорса *(В Луганске продолжается ремонт систем центрального отопления // EastKorr – Восточный корреспондент (<http://www.eastkorr.net/vlast/v-luganske-prodolzhaetsya-remont-sistem-tsentralnogo-otopleniya>). – 2014. – 28.10).*

В Алчевске (Луганская область) в храме на Волгоградской строят социальную столовую. 300 человек ежедневно с 12-00 до 14-00 получают социальную помощь в виде бесплатного питания в Свято-Покровском храме Алчевска (ул. Волгоградская). Организаторы гуманитарной акции предоставляют каждому нуждающемуся полноценные обеды, состоящие из первых, вторых блюд, салатов, а также напитков. Но погодные условия уже не позволяют принимать пищу за столами, расположенными под открытым небом. *(В одном из городов появляется социальная столовая // Донбасс. Комментарии (<http://donbass.comments.ua/news/105192-v-gorodov-poyavitsya-sotsialnaya.html>). – 2014. – 27.10).*

24 октября в Святогорске состоялось рабочее совещание сотрудников аппарата Донецкого областного совета по вопросу упорядочения административных связей между отдельными населенными пунктами Донецкой области, которые были разорваны в результате проведения анти-террористической операции.

Главной задачей участников совещания являлась разработка механизма упорядочения административно-территориальных отношений в регионе в целях создания условий для эффективного осуществления полномочий органами местного самоуправления и обеспечения жизнедеятельности в населенных пунктах *(Донецкий областной совет раздумывает, как будет управлять разрозненной территорией области // Новости Донбасса (<http://novosti.dn.ua/details/237026/>). – 2014. – 25.10).*

НОВИНИ З СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ

В Большом Краснодоне школы, детские сады и больницы будут с теплом.

Об этом позаботился Краснодонуголь. Предприятие направит около 600 тысяч гривен на обеспечение топливом социальных объектов Краснодонщины. Более 880 тонн угля будут распределены между учреждениями образования и здравоохранения Большого Краснодона. Первые партии угля уже доставлены на объекты.

Топливо получают 13 школ, 9 детских садов, 1 больница, 19 амбулаторий в поселках Краснодона и района, а также школа-интернат и училище в поселке Краснодон. Следующим этапом программы станет обеспечение бытовым углем пенсионеров и социально незащищенных горожан (*Мирный Донбасс* // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 30.10).

Голова Луганської ОДА провів зустріч з представником УВКБ ООН Войчком Трояном з приводу налагодження подальшої співпраці і відкриття офісу організації у Северодонецьку.

Геннадій Москаль зазначив, що вимушених переселенців в області стає все більше і облдержадміністрація потребує допомоги у їх забезпечення. У свою чергу представник ООН сказав про, що вони будуть робити все, що в їх силах, щоб допомогти мешканцям Луганщини (*Луганська обласна державна адміністрація* // <https://www.facebook.com/odalug?fref=ts>. – 2014. – 30.10).

Бригадами ДТЭК Донецкоблэнерго восстановлено электроснабжение жилых многоэтажных домов, онкологической больницы и теплопункта в Калининском районе города (*Мирный Донбасс* // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 29.10).

Помогать авдеевцам как можно скорее вернуться к привычной жизни будет неизменный друг и партнер города –

Авдеевский коксохимический завод.

В конце лета на предприятии была создана специальная комиссия, состоящая из представителей города и завода, призванная оценить масштаб разрушений и определить, какие объекты нуждаются в ремонтных работах прежде всего. Так, в первую очередь внимание коксохимиков будет обращено на ремонт городской больницы и детского сада «Сказка».

Также на АКХЗ обсуждают возможность восстановления разрушенных многоквартирных домов на улицах Молодежная, Воробьева и Менделеева. В ближайшее время специалисты Донецкого государственного проектного института «Донецкпроект» проведут обследования повреждений домов, а затем подготовят проектно-сметную документацию (*Мирный Донбасс // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>*). – 2014. – 29.10).

Возобновлена регистрация студентов и преподавателей, поддержавших переезд Донецкого национального технического университета в Красноармейск. На сегодняшний день своё желание быть украинским студентом подтвердили 4000 учащихся, рассказал «Свободному Донбассу» пресс-секретарь инициативной группы ДонНТУ.

По информации инициативной группы, вуз активно реформирует свою работу, параллельно решая вопросы бытового обустройства сотрудников и студентов. На сегодняшний день общежития Красноармейского промышленного института дополнительно могут разместить еще 500 преподавателей (с семьями) и 200-250 студентов (*Свободный Донбасс // <https://www.facebook.com/pages/Свободный-Донбасс/536398193132997?fref=>*). – 2014. – 29.10).

Після двох місяців знеструмлення в селище Чорнухине на Луганщині подали світло.

Луганська ОДА висловлює щирю вдячність міністру інфраструктури Максиму Бурбаку, керівництву «Укрзалізниці», а також компаніям «Донбасенерго» та «Луганське енергетичне об'єднання» за їхню титанічну роботу з підключення селища Чорнухине до електроенергії (*Луганська обласна державна адміністрація // <https://www.facebook.com/odalug?fref=ts>*). – 2014. – 29.10).

В городе Попасная Луганской области наконец восстановили мобильную связь. От жителей города поступало в адрес городского совета по вопросу качества предоставления услуг очень много обращений. Также абоненты самостоятельно обращались к операторам с просьбой восстановить связь, но безрезультатно. Поэтому городским советом были направлены соответствующие письма оператору с просьбой принять все необходимые меры. Как результат, мобильная связь в городе восстановлена (*Новости Луганска – Луганский Радар* // http://vk.com/lugradar?w=wall-32724529_5341. – 2014. – 29.10).

В Харцызске продолжает работать Центр выдачи гуманитарной помощи. Ежедневно сотни жителей Харцызска и близлежащих населенных пунктов получают продуктовые наборы от Гуманитарный штаб «Поможем».

За 18 дней работы Центра помощь получили около 6,5 тысяч человек (*Мирный Донбасс* // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 28.10).

Бригадами ДТЭК Донецкоблэнерго оперативно подключена подстанция Ветка, обесточенная из-за боевых действий. Восстановлено электроснабжение более 5 тысяч абонентов Киевского района (*Мирный Донбасс* // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>). – 2014. – 28.10).

В Харьковской области стартуют международные проекты, направленные на поддержку переселенцев из зоны АТО.

В рамках реализации проекта «Местное развитие, ориентированное на громаду», который финансируется и внедряется Программой развития ООН и Европейским союзом, в Харьковской области планируется реконструкция зданий, где размещены вынужденные переселенцы (*Мирный Донбасс* // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>). – 2014. – 28.10).

27 жовтня у Лисичанську Геннадій Москаль провів нараду з приводу відновлення зруйнованого багатоквартирного житлового будинку та розселення його мешканців..

На сьогоднішній день поселені тільки чотири родини зі ста чотирьох. Геннадій Москаль закликав місцеву владу в

п'ятнадцятиденний термін вирішити питання з розселенням людей. Губернатор доручив терміново порохувати суми збитку, які повинні бути відшкодовані мешканцям цього будинку (*Дуганська обласна державна адміністрація // <https://www.facebook.com/odalug?fref=ts>. – 2014. – 28.10*).

Бригады ДТЭК на 27 ноября Донецкоблэнерго восстановили электроснабжение:

- поселков Димитрово в Красноармейском районе и Володарское в Володарском районе;

- села Рясное в составе Горловки;

- жилых домов, котельной, больницы в центральной части города Макеевка;

- электроснабжение микрорайона Текстильщик в Кировском районе города Донецк.

Бригады ДТЭК Донецкоблэнерго и ДТЭК Высоковольтных сетей продолжают вести ремонтные работы, чтобы восстановить поврежденное электроснабжение своим клиентам. Проводятся ремонты и замена провода, установка опор, замена электрооборудования на Донецком, Макеевском, Мариупольском, Горловском, Харцызском, Енакиевском, Константиновском, Артемовском, Ясиноватском участках высоковольтных линий электропередачи, поврежденных в результате боевых действий (*Мирный Донбасс // http://vk.com/id261283965?w=wall261283965_1428%2Fall. – 2014. – 28.10*).

С завтрашнего дня вода в Донецке будет подаваться в течение всего дня. Это результат совместных усилий специалистов КП Донецкгорводоканал и компании Вода Донбасса.

Благодаря увеличению пропускной способности канала Северский Донец-Донбасс, удалось увеличить и объемы подаваемой воды на Донецк. Это позволило стабилизировать гидравлический баланс и дало возможность Донецкому водоканалу увеличить время подачи воды своим потребителям. Теперь дончане будут получать воду в течение всего дня. В ночное время еще возможны перебои, поскольку работники водоканала будут вести напрессовку резервуаров питьевой воды на водопроводных узлах (*Мирный Донбасс // http://vk.com/id261283965?w=wall261283965_1434%2Fall. – 2014. – 28.10*).

Сводка ДТЭК за 26 октября.

Бригады ДТЭК Донецкоблэнерго восстановили электро-снабжение поселка Кобзари в Амвросиевском районе и поселке Грузско-Зорянка в Советском районе города Макеевка (*Мирный Донбасс // http://vk.com/id261283965?w=wall261283965_1419%2Fall. – 2014. – 27.10*).

Укрзалізниця намерена до 15 декабря восстановить стратегически важную инфраструктуру на востоке Украины за собственные средства.

На сегодня из-за повреждений, железная дорога не в состоянии в полном объеме выполнять перевозки грузов, а отдельные направления вообще не работают вследствие разрушений.

Из-за повреждения инфраструктуры не работают на полную мощность гиганты промышленности Украины - Лисичанский НПЗ, Краматорский машзавод, горловский концерн «Стирол», «Артемсоль», Енакиевский меткомбинат и другие города региона.

Были распределены между железными дорогами виды восстановительных работ и определены конкретные участки, за которые они отвечают, и будут предоставлять материальные средства для их восстановления (*Мирный Донбасс // http://vk.com/id261283965?w=wall261283965_1425%2Fall. – 2014. – 27.10*).

По состоянию на 27 октября в Луганске подается тепло в 110 жилых домов и 28 лечебных учреждений, также отапливаются 10 учебных заведений и ДК им. Ленина. 43 работающие котельные способны обеспечить теплом 420 домов, сейчас коммунальщики стремятся приблизиться к этой цифре. Как сообщает пресс-служба Луганского горсовета, энергетики подали напряжение на 80 теплоснабжающих объектов (*informer.lg.ua // <https://www.facebook.com/informerlg?fref=ts>. – 2014. – 27.10*).

С 25 октября горячая вода подается жителям города с 5:30 до 22:30 часов, так как это было ранее. Об этом сообщила пресс-служба Донецкого горсовета (*Свободный Донбасс // <https://www.facebook.com/pages/Свободный-Донбасс/536398193132997?fref=>*).

Укрзалізниця намерена до 15 декабря восстановить стратегически важную инфраструктуру на востоке Украины за собственные средства.

Как сообщила пресс-служба Укрзалізниця, речь об этом шла 24 октября на совещании представителей Южной, Приднпровской и Донецкой железных дорог по восстановлению поврежденной инфраструктуры, которая относится к ведомству Краснолиманской дирекции железнодорожных перевозок.

На совещании также были распределены между железными дорогами виды восстановительных работ и определены конкретные участки, за которые они отвечают, и будут предоставлять материальные средства для их восстановления.

Кроме того, поставлена задача по восстановлению объектов Краснолиманской дирекции до 15 декабря, а наиболее важных – к 15 ноября.

По предварительным данным, общая сумма нанесенного железнодорожной отрасли ущерба в результате боевых действий составляет около 1 млрд грн. Восстановлен уже 571 объект на общую сумму 61,5 млн грн (*Мирный Донбасс // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 27.10*).

Бригады ДТЭК Донецкоблэнерго восстановили электроснабжение поселка Кобзари в Амвросиевском районе и поселке Грузско-Зорянка в Советском районе города Макеевка.

В Донецке восстановлено электроснабжение предприятий и 900 жителей в Ворошиловском районе, обесточенных в 12:00.

В Донецке бригады ДТЭК Донецкоблэнерго продолжают вести работы по ремонту и замене линий электропередачи, поврежденных в результате боевых действий (*Мирный Донбасс // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 26.10*).

Помочь людям в сложной ситуации вызвался Гуманитарный штаб «Поможем». Уже на прошлой недели штаб установил окна и стекла в квартирах шести жителей Донецка. Все эти люди оставили свои обращения на «горячую линию» Гуманитарного штаба (0800 509 001) в конце сентября – начале октября 2014 года (*Мирный Донбасс // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 26.10*).

У малышей в большом Доброполе на этих выходные грандиозные планы – нужно опробовать 6 новых детских площадок. Теперь в детских садах «Светлячок», «Уголек», «Тополек», «Солнышко», а также возле домов по улице Шевченко в Доброполе новые качели, турники, тренажеры и игровые модули.

Строительство профинансировала компания ДТЭК, в рамках проекта «Город своими руками». А инициативные родители и воспитатели провели на территории каждой площадки субботники, выполнили работы по планированию приобрели и смонтировали инвентарь (*Мирный Донбасс // <https://www.facebook.com/mirnydonbass>. – 2014. – 25.10*).

24 жовтня Геннадій Москаль провів нараду зі структурними підрозділами Луганської облдержадміністрації з приводу прийнятого 20 жовтня Верховною Радою України закону «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Під час наради губернатор дав роз'яснення директорам департаментів, як реалізувати на практиці положення закону та виокремив деякі колізії. Зокрема законом передбачено створення «Єдиного державного реєстру внутрішньо переміщених осіб», а орган який відповідає за цей реєстр не визначено. Геннадій Москаль дав доручення звернутися до Кабінету Міністрів України для того, щоб вони роз'яснили це положення (*Луганська обласна державна адміністрація // <https://www.facebook.com/odalug?fref=ts>. – 2014. – 24.10*).

ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯД

Политический эксперт Петр Олещук:

Украинцы будут готовы активно поддержать восстановление Донбасса, как только увидят движение в сторону реального прекращения вооруженного конфликта. Люди прекрасно понимают, что стабильная жизнь в Украине возможна только после нормализации ситуации на Востоке страны.

«Я думаю, страна моментально подключится, как только она увидит соответствующие движение. На самом деле у страны есть прекрасное понимание того, что нормальная жизнь в остальной Украине не будет полноценной до тех пор,

---

пока проблема Донбасса не будет решена. Все понимают, что проблема Донбасса – это дыра в бюджете, армейские затраты, жертвы, проблемы с инвесторами. При наличии какой-то надежды, что может быть решение данной проблемы, я думаю, что поднять соответствующее народное движение на территории Украины не так уж и сложно. Мы помним размах нашего волонтерского движения в поддержке армии. Так что с подержкой проблем не будет, вопрос в форме этой поддержки».

Все украинцы заинтересованы именно в решении, а не в заморозке конфликта на Донбассе и готовы приложить к этому усилия (*Украинцы заинтересованы не в замораживании конфликта на Донбассе, а в его решении – эксперт // БТБ (<http://btbtv.com.ua/uk/news/4523-ukraintsy-zainteresovany-ne-v-zamorazhivanii-konflikta-na-donbasse-a-v-ego-reshenii-ekspert>). – 2014. – 24.10*).

Юрий Рубан, руководитель Департамента гуманитарной политики Администрации Президента Украины:

Поскольку оккупированные террористами районы Донбасса являются густонаселенными промышленными территориями, «замораживание» военного конфликта в преддверии зимы может привести там к гуманитарной катастрофе.

«Регионы, в которых на постсоветском пространстве ранее появлялись «замороженные» конфликты, такие как Приднестровье, Южная Осетия и Абхазия, это в большинстве своем малонаселенные и не сильно индустриализированные территории. Там большинство населения живет в сельской местности, поэтому зимой там значительно проще обеспечить чисто физическое выживание людей, чем в индустриализированных регионах Донбасса, которые сейчас находятся под контролем террористов».

(...) «Я хочу напомнить, что украинская власть делает все, что возможно, для преодоления этих проблем. Но есть пределы досягаемости. Доходит до того, что договариваются на уровне полевых командиров о том, чтобы возить пенсионеров на подконтрольную Украине территорию, чтобы те смогли получить там пенсии».

(...) «Все это создает реальную угрозу для жизни простых граждан, которые все еще живут на оккупированной территории Донбасса. Они заперты там и оказались в роли залож-

ников. На всіх міжнародних зустрічах і в ході переговорів українська влада звертає увагу на міжнародного суспільства, і російської сторони, яка несе пряму відповідальність за відбуваються, на те, що необхідно знайти шлях для розв'язання цього конфлікту. Це означає виконання Мінських домовленостей» (*«Заморозження» конфлікту на Донбасі може привести до гуманитарної катастрофи в регіоні — Ю.Рубан (<http://btbtv.com.ua/uk/news/4518-zamorazhivanie-konflikta-na-donbasse-mozhet-privesti-k-gumanitarnoy-katastrofe-v-regione-yu-ruban>). — 2014. — 24.10).*

БЛОГОСФЕРА

Іван Сікора, директор Фонду «Відкрите суспільство»:

Тема децентралізації знаходиться в пріоритетах урядового, громадського та медійного порядку денних уже більш як півроку.

Децентралізація у формі збільшення повноважень та фінансової бази місцевих громад стала відповіддю на підвищення централізації фінансованих потоків ще при Януковичі. На абстрактних поганих чиновників в «Києві» можна було легко звалити всі прорахунки на місцевому рівні. Натомість наближення повноважень та фінансових ресурсів до громад дасть змогу легше знаходити відповідального за погані дороги, неякісні послуги ЖКГ, медицини чи освіти.

Величезні фінансові ресурси, що спочатку забиралися з місцевих бюджетів, а потім частково поверталися назад через субвенції, дорого коштували платникам податків. За різними оцінками, корупційні ризики при використанні бюджетних коштів через «відкати», податкові та митні пільги, махінації із ПДВ, несплату акцизу коштували більше 200 мільярдів гривень станом на січень 2014 року.

Зростання дефіциту державного бюджету привело до системної практики затримки платежів до місцевих бюджетів в установах Держказначейства. Все це логічно підвело до необхідності здійснення децентралізації повноважень та фінансових ресурсів.

Стартом децентралізації можна вважати 1 квітня

2014 року. Тоді була прийнята Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Влітку та у вересні уряд Яценюка вніс до парламенту пакет законопроектів у сфері децентралізації, серед них законопроекти про добровільне об'єднання територіальних громад, зміни до Бюджетного кодексу, зміни до Податкового кодексу.

Попри актуальність питання децентралізації, у програмах усіх без виключення політичних сил, що мають хоч які-небудь шанси пройти до парламенту – Блоку Петра Порошенка, Радикальної партії Ляшка, «Батьківщини», «Народного фронту», «Громадянської позиції», «Сильної України», «Самопоміч», Опозиційного блоку – відсутні чіткі та вимірювані обіцянки щодо децентралізації. Розмова з виборцями без конкретних показників дає широкий простір для популізму, довільної інтерпретації та підлаштування обіцянок під політичні потреби.

Показово, що програми більшості партій, що пройшли до парламенту в 2012 році – Партія регіонів, «Батьківщина», «Удар» та «Свобода» – були більш конкретними щодо обіцянок передати повноваження на рівень місцевих рад. Зазначалися конкретні ключові податки, які б мали залишатися в місцевих бюджетах. Регіонали навіть пообіцяли «наступити на горло власній пісні» і надати 60% зведеного державного бюджету місцевим радам.

Правда, вийшло все навпаки. Але, принаймні, такий намір був зафіксований виборцями й дав змогу оцінювати відповідальність політичної сили.

Виборця не цікавить модне слово «децентралізація».

Йому важливо отримати відповіді, що конкретно для термінах його доходів, якості публічних послуг – освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг, ЖКГ, доріг, – нових робочих місць та інфраструктури сіл, селищ, міст, районів та областей означатиме децентралізація. Також йому необхідно розуміти в чому відмінність між обіцянками децентралізації в різних політичних сил.

Замість конкретики маємо загальні обіцянки в програмах.

В основному вони зводяться до зменшення повноважень місцевих державних адміністрацій або ж навіть їх ліквідації та передачі повноважень на рівень виконкомів місцевих рад.

Яка фінансова база та повноваження будуть у місцевих органів влади та яким чином буде проведена адміністративно-територіальна реформа – незрозуміло.

І це попри те, що в парламенті на розгляді знаходиться пакет відповідних законопроектів. Є запропоновані урядові підходи. З ними можна погоджуватися або ж аргументовано критикувати. Парадоксально, але навіть очолюваний прем'єр-міністром Яценюком «Народний фронт», чомусь «забув» вказати хоча б трохи конкретики в сфері обіцянок децентралізації у власній програмі.

Блок Петра Порошенка

Цікаво, що аналізуючи програму БПП, стає незрозумілим, яким чином президент Порошенко реалізовуватиме свої повноваження на місцевому рівні.

Президентський блок обіцяє громадам «більше прав і коштів на реалізацію повноважень», а «виконавча влада в областях належатиме не призначеним згори «губернаторам», а виконкомам, сформованим облрадами, обраними людьми». Проте так і залишається відкритим питання, що пропонується замість «губернаторів» на місцях. Відкритим залишається питання «На скільки більше прав та коштів мають отримати громади на реалізацію повноважень, та яких саме?»

Народний Фронт

Ще більш загальними та не вимірюваними порівняно з «Блоком Порошенка» є обіцянки «Народного фронту» очолюваного прем'єр-міністром Арсенієм Яценюком.

«Фронтовики», обіцяючи децентралізацію та розвиток місцевого самоврядування, вважають, що «громади мають стати головним елементом усієї конструкції, на якій базується держава, органи місцевого самоврядування – отримати стабільну фінансову основу для виконання розширених повноважень».

Без відповіді залишається питання, які саме повноваження будуть передані органам місцевого самоврядування, і на основі яких надходжень буде формуватися «стабільна фінансова основа». Також не виключено, що фінансова основа може бути стабільною, але недостатньою для забезпечення виконання делегованих повноважень.

Парадоксально, але факт: штабні аналітики «фронтовиків» вирішили обмежитися загальними формулюваннями,

---

при тому, що саме уряд Яценюка ініціював процес децентралізації та вніс до парламенту пакет відповідних законопроектів. Можливо, досі ніхто в уряді так і не підрахував ефекту від децентралізації?

«Батьківщина»

Європейська хартія місцевого самоврядування дала змогу «приземлити» обіцянки «провести реформу місцевого самоврядування, розширивши його права та фінансову самостійність» у програмі «Батьківщини».

Попри те, що Україна давно підписала відповідну європейську хартію, її положення фактично не виконуються, оскільки правова, організаційна та фінансова автономія органів місцевого самоврядування є досі під питанням. Ключовим положенням хартії є забезпечення фінансової автономії місцевого самоврядування та праві органів місцевого самоврядування володіти та розпоряджатись власними коштами, достатніми для здійснення їх функцій та повноважень.

Яким чином «Батьківщина» буде відстоювати та інтерпретувати європейські принципи місцевого самоврядування в парламенті, із програми також незрозуміло. Із програми «Батьківщини» незрозуміло, яким чином і за рахунок чого будуть розширені права та фінансова самостійність місцевого самоврядування.

«Громадянська позиція»

Обіцянки «ліквідації або розпуску місцевих державних адміністрацій» та передачу їх повноважень виконкомом, що будуть формуватися обласними та районними радами, об'єднують «Батьківщину», «Громадянську позицію», «Свободу» та «Опозиційний блок».

Водночас, «Громадянська позиція» пропонує обмежити «представництва центральної влади функціями нагляду, контролю й координації виконання загальнодержавних програм», чим фактично формує рамку повноважень для чинного президента України.

Із програми партії Анатолія Грищенка незрозуміло, які саме необхідні функції та повноваження, матеріальні й фінансові ресурси потрібно передати місцевому самоврядуванню.

«Свобода»

Окрім обіцянок розпуску місцевих держадміністрацій та передачу їхніх повноважень виконкомам місцевих рад, пере-

---

двигорча програма «Свободи» пропонує обрання «місцевих суддів – громадою, суддів апеляційних судів – з'їздом суддів місцевих судів, суддів Верховного Суду – з'їздом суддів України», що ймовірно, мало б підвищити довіру до судової гілки влади.

«Радикальна партія»

Важко вимірюваними є й обіцянки Радикальної партії Ляшка.

«Радикали» також обіцяють децентралізувати владу та «надати право обраному голові громад вільно приймати всі важливі для людей рішення – без ніяких вказівок із центру». Обіцяють, що «громада стане повноправним розпорядником земель, будівель, устаткування».

Однак і зараз комунальними землями та нерухомістю розпоряджаються відповідні місцеві ради. Тож незрозуміло, про які землі, будівлі та устаткування йдеться в цій обіцянці. Можливо, про землю та майно, що знаходиться в державній власності?

Обіцянка «зібрані податки в більшості своїй залишаться на місцях» і «відповідально використовуватися громадами» є порівняно конкретною. Однак незрозуміло, який усе ж відсоток та які з податків залишатимуться на місцях. Якщо це місцеві податки та збори, то це ніяким чином не вирішує питання з фінансовою самодостатністю місцевих бюджетів.

Підхід «радикалів» залишає цій молодій партії широке поле для маневру в парламенті. Окремо виникають питання щодо обіцянки партії Ляшка «надати право громадам проводити референдуми для вирішення важливих питань». Які важливі питання можуть виноситися на референдуми та чи не буде це використано для цілей дезінтеграції в окремих територіях України – відкрите питання.

«Самопоміч»

Найбільш лаконічною щодо децентралізації є програма «Самопоміч». Ця партія обіцяє «децентралізацію влади та податків, аби громади мали достатні повноваження, кошти та механізми відповідальності для власного розвитку».

Якою має бути пропонована децентралізація, які повноваження та податки планують передати на рівень громад, і що таке їх достатність – так і незрозуміло із програми партії.

«Сильна Україна»

Переважно декларативними, хоча й більш конкретними, є обіцянки «Сильної України» щодо децентралізації. Конкретною є обіцянка щодо права громад на рівні міст та районів «розпоряджатися своїм майном і більшою частиною бюджетних коштів, що збираються на їхній території». Проте незрозуміло, що партія збирається робити із селами та селищами, оскільки вони взагалі не зазначаються в програмі.

Конкретними є обіцянки «регулювати ставки місцевих податків залежно від потреб регіону», що водночас, при вкрай низькій частці місцевих податків та зборів у структурі надходжень місцевих бюджетів – лише 7%, – і без зазначення, які саме загальнодержавні податки мають стати місцевими, напевно дасть змогу позитивно вплинути на покращення фінансового забезпечення на рівні областей та районів.

Також незрозумілим є питання, яким чином місцеві громади будуть впливати на призначення керівників місцевих правоохоронних та контролюючих органів.

Партія Тигіпка пропонує обмеження функцій представників президента в регіонах та їх зведення до контролю над виконанням законів України.

Також пропонується «обирати органи управління (виконавчий комітет та його голову)», хоча й не зазначено, яким чином та які будуть їх повноваження.

«Опозиційний блок»

Не надто конкретним у своїх передвиборчих обіцянках є й «Опозиційний блок».

Саме ця політична сила, що фактично успадкувала спадщину регіоналів, мала б будувати свою кампанію на перевагах, які отримають громади та регіони від децентралізації. «Папередники» теперішніх опозиціонерів в особі ПР були більш конкретними у своїх обіцянках на парламентських виборах 2012 року. Тоді регіонами вказали навіть конкретний відсоток коштів від зведеного державного бюджету, який мав би йти бюджетам місцевих рад. Правда, зробили все навпаки.

Напевно, через це теперішні «опозиціонери» стараються уникати конкретики, і у своїй програмі обмежуються загальними обіцянками «передачі функцій, повноважень і фінансів територіальним громадам, утворити виконавчі органи місцевих рад, ліквідувавши районні державні адміністрації». Яким чином це планують робити – невідомо. Такий підхід майже

нічим не відрізняє їх від інших партій, а по деяким обіцянкам – ліквідація РДА – опозиціонери говорять виборцям те саме, що й «Свобода», «Громадянська позиція» та «Батьківщина».

Єдиною відмінністю їх обіцянок у сфері децентралізації є декларування необхідності надання права громадянам обирати керівників регіонів та відкликати їх шляхом прямого голосування. Така собі видозмінена форма «федералізації», яку так і не зумів протягом більше року просунути Медведчук разом із Путіним в Україні мирним шляхом.

Чому бракує конкретики в обіцянках «децентралізації»?

Очевидно, що політичні сили реагують на електоральний попит виборців у децентралізації. Чи то відсутність розрахунків, чи то страх сказати щось, що не сподобається виборцю, чи то боязнь повторити долю «папередників» змушують за фасадом децентралізації пропонувати досить уніфікований набір обіцянок. За такої ситуації, вибір політичної сили по критерію обіцянок «децентралізації» – перетворюється на лотерею.

Однак зрозуміло, що від децентралізації всі виграти не можуть, але не вказуються й переможці. Адже саме густонаселені, промислово розвинуті та урбанізовані області сходу та частково півдня України переважно й виграють від урядових змін до Бюджетного та Податкового кодексів.

Очевидно, що загальні обіцянки дають більше поле для маневру. Але чи потрібні виборцям політики, які будуть учитися на помилках, маніпулюватимуть обіцянками й не готові чітко пояснити, чиї інтереси вони відстоюють?

Скільки ще чекати виборцям відповідальних політиків із чіткими та якісно прописаними програмами, з термінами виконання та індикаторами успішності – досі відкрите питання (*Децентралізація влади та фінансів. Що стоїть за обіцянками партій?* // <http://blog.liga.net/user/isikora/article/15990.aspx>. – 2014. – 27.10).

Борис Кушнірук, економіст:

Ще підведення остаточних підсумків парламентських виборів попереду. Картину можуть суттєво змінити результати виборів по мажоритарним округам. Очевидно, що «Блок Порошенка» може суттєво наростити чисельність своєї депутатської фракції.

...І тут слід детальніше зупинитись на результатах виборів по партійним спискам цих двох політичних сил. Як я вже відзначав, «Блок Порошенка» отримав значно менший результат, ніж очікувалось. Причина цього, на мою думку, полягає в тому, що виборці вважають президента Порошенка відповідальним за все, що відбувається в державі. При тому, що його повноваження є значно меншими, ніж були у Віктора Януковича та Леоніда Кучми. На додачу, президент Порошенко практично не мав своєї фракції в парламенті. Він міг лише частково опертись на не дуже чисельну фракцію партії «УДАР» та деяких депутатів від інших фракцій та позафракційних депутатів Верховної Ради.

Отримати позитивні для себе та країни результати голосування в парламенті він мав лише в деяких випадках. *Найбільш вражаючим та важливим, хоча ще погано усвідомленим суспільством, можна вважати прийняття нового Закону України «Про прокуратуру».* Цим законом органи прокуратури були позбавлені функцій слідства та загального нагляду. Щоби усвідомити значущість цього рішення, слід згадати, що цей закон мав бути прийнятий ще 18 років. Ці зміни були передбачені Конституцією України в редакції, ухваленій в 1996 році. При цьому в перехідних положеннях було зазначено, що новий статус органи прокуратури отримають лише після ухвалення відповідних законів. 18 років ці закони не приймали, бо в цьому не були зацікавлені, в першу чергу, президенти України – Кучма, Ющенко, Янукович. Їм було зручно зберігати ручне керування цим правоохоронним органом.

Крім того, самі співробітники органів прокуратури мали величезні можливості для корупції та зловживань. Там обертались мільярдні суми, тому вони не бажали втрачати повноваження та можливості, які дозволяли їм неймовірно збагачуватись. Представники цього відомства активно лобіювали затягування прийняття необхідних змін законодавства. Громадяни ще не уявляють, які важливі для побудови правової держави та боротьби з корупцією зміни законодавства були ухвалені. Слід визнати, що це стало можливим лише за активної підтримки з боку Президента Порошенка.

Але громадяни, попри вже два Майдани та війну на Сході України, погано розуміють, що, насправді, відбувається в країні, та хто згідно української конституції несе відповідаль-

---

ність за ситуацію в українській економіці, за добробут пересічних громадян.

Президент України, який несе відповідальність, переважно, за зовнішню безпеку, і який саме в цій царині робить майже неможливе, отримав значною мірою негативну оцінку з боку суспільства результатів своєї чотирирохмісячної діяльності. Він отримав незадоволення громадян, як за свої помилки, які дійсно були, так і за бездіяльність уряду.

Натомість, уряд Яценюка, що контролює практично всю систему виконавчої влади в країні, і який не провів жодної реформи, зберігши, фактично, всі корупційні схеми, що існували за часів Януковича, маючи жахливо незбалансований державний бюджет, дірки в якому Нацбанку доводиться закривати емісією вже більше сотні мільярдів гривень, отримав неймовірно позитивну оцінку виборців.

Приголомшуючим цей результат слід вважати, також, тому що, діяльність, наприклад, міністра внутрішніх справ Арсена Авакова – однопартійця Арсенія Яценюка, я можу охарактеризувати вкрай негативно. Він не був звільнений та не був притягнутий до відповідальності за злочинні дії міліції під час трагічних травневих подій в Одесі. Хоча йому тоді криком кричали громадські активісти про те, що керівництво Одеського обласного управління МВС свідомо підіграє сепаратистам в Одеській області.

Не покараний пан Аваков, також, за діяльність керівництва міліції на Донбасі. Так в Донецькій області продовжує керувати міліцією пан Підаєв, який відверто співпрацював з керівниками терористичної організації «ДНР». Все керівництво Донецької обласної міліції продовжувало знаходитись в Донецьку, навіть, коли місто вже знаходилося під повним контролем терористичних бандугруповань. Жодної протидії їм ані сам Підаєв, ані його підлеглі, не чинили. Більш того, були непоодинокі випадки, коли представники міліції в Донецьку та Донецькій області затримували проукраїнських громадських активістів та передавали представникам терористичних угруповань. Тим самим, часто відправляючи їх, по суті, на смерть.

Міліцейське керівництво Донецької області, може, і сьогодні би знаходились в Донецьку, особливо не роблячи, навіть, вигляду, що воно захищає українську державу. Але 2 липня в

будинок, де розташоване Донецьке обласне управління МВС, прийшли бойовики на чолі з Ігорем Безлером («Бесом») та поклали обличчями на підлогу все міліцейське керівництво. І лише після цього міліцейські начальники побігли з міста. Зображати, що вони продовжують службу українській державі. До речі, деякі з них зараз відповідають за безпеку Маріуполя.

Ну, а наприклад, в Краматорську після звільнення міста від терористів повернулися на свої посади міліціонери, які там були раніше. Наприклад, співробітники ДАІ та сумнозвісного «Беркут» продовжують займатися тим, чим займалися раніше – вимаганням коштів з пересічних громадян. Причому місцеві мешканці настільки налякані, як терористами, так і бандитами в міліцейській формі, що, навіть, на диктофон бояться розповідати про зловживання місцевої міліції. Бо не вірять, що тих таки виженуть та притягнуть до кримінальної відповідальності.

(...) Так що от за таких пречудових представників «Народного фронту» проголосували в цю неділю українські громадяни. Наші громадяни, на жаль, так нічому і не навчившись і нічого зрозумівши, проголосували за тих, хто всіма своїми діями довів, що жодних реформ проводити не збирається. Натомість, бажаючи зберегти можливості для якомога довшого утримання влади та особистого збагачення.

Пишу зараз про діяльність Яценюка та Авакова тому, що ці пани хочуть продовжити займати свої посади. От тільки не впевнений, чи збережеться українська держава, якщо вони залишатимуться урядовцями.

Показово, що перші заяви представників «Народного фронту» після оголошення результатів екзит-полів, стосувалися не законів, які вони бажають ухвалити в найближчі тижні з новим складом парламенту, не про реформи, які хочуть реалізувати. Ні – вони про розподіл посад, про отримання посад прем'єр-міністра, міністрів фінансів, юстиції, внутрішніх справ.

У зв'язку з таким результати виборів перед складною дилемою опинився президент України Петро Порошенко. Ці вибори ще раз підтвердили думку соціологів, що наші громадяни вважають президента відповідальним за все, що відбувається в державі, незалежно від того, які повноваження він має. Виходячи з цього, можна впевнено казати, що і надалі, в

рази відсутності реформ з вини уряду, винним, в першу чергу, буде президент Порошенко. Тобто, якщо уряд очолюватиме Арсеній Яценюк, який вже довів, що жодних реформ він неспроможний провести, то відповідатиме за це все-рівно Петро Порошенко. Більш того, в цьому випадку ми гарантовано побачимо римейк подій 2005 року.

Якщо прем'єр-міністром буде Арсеній Петрович, то не потрібно бути провидцем, щоби передбачити його популістські ігри на публіку, з намаганням максимально перетягнути ковдру владних повноважень на себе та знизити рейтинг Петра Порошенка, щоби за сприятливих умов взагалі провести дочасні президентські вибори. Тобто він гратиме на розхитування ситуації, намагаючись вини за зростаючі економічні негаразди перекласти на президента Порошенка та представників його команди.

При цьому зараз Петро Порошенко в ситуації, коли на кон поставлено майже все – політична кар'єра та бізнесові активи, що розташовані в Україні. Очевидно, що не проведення стрімких та рішучих реформ, в які би повірили українські громадяни, політична та бізнесова еліта західних країн, завершиться крахом української державності. Якщо ми самі не будемо спроможні провести реформи, ніхто займатися нашими спасінням не буде. Як це, можливо, не трагічно звучить, але відлік пішов вже на місяці.

Такого перебігу подій може не сталось би за інших обставин, і ми ще десятиліттями могли би бути такою собі європейською клоакою, яку обходять десятою дорогою. Але керівництво Росії не бачить можливості відновлення Російської імперії без України. Тому робитиме все для того, щоби розчленувати нашу країну, спочатку утворивши на Сході та Півдні України, так звану, «Новоросію», щоби потім згодом повністю захопити всю територію нашої держави. Для реалізації цього сценарію Росії потрібна максимально економічно ослаблена корупцією та неефективністю Україна, з чварами та гризною за президентську булаву.

Я не можу передбачити, що Петра Порошенка робитиме з такими результатами виборів. Спроба домовитись з такими діячами НФ, як Яценюк, Аваков, Мартиненко про проведення реформ, а не про розподіл посад, справа, як на мене, абсолютно безнадійна. Знайти варіант м'яких домовленостей не

вийде. Їх просто не виконуватимуть, отримавши посади.

Тому бачу єдиний для президента Порошенка шанс на його особисте політичне виживання та, взагалі, збереження української державності.

Для цього потрібно оприлюднити вже зараз текст коаліційної угоди та запропонувати всім політичним силам, що прийшли до парламенту її підписати. Зрозуміло, за виключенням Опозиційного блоку.

Наскільки впливає зі слів Президента Порошенка, в проєкті коаліційної угоди вже визначено законопроєкти, що мають бути ухвалені коаліційною парламентською більшістю, з відображенням граничних термінів для ухвалення кожного з них. Сподіваюсь, що в проєкті Угоди йдеться не просто про назви законопроєктів, а вказані ключові тези, які в них мають бути відображені.

Окреме місце в проєкті Угоди має стосуватись зобов'язань партнерів по коаліції щодо бюджетної політики. В першу чергу, повинно бути прийняте рішення, що держбюджет на 2015 рік не може передбачати дефіцит більше двох відсотків ВВП. Потрібно прийняти складне політичне рішення про повну відмову від політики дотацій вугільній галузі, житлово-комунальному сектору, громадському транспорту. Держава повинна вже з 2015 року перейти виключно на грошову форму допомоги тим сім'ям, що не зможуть оплачувати рахунки за вугілля, газ, інші житлово-комунальні послуги.

Крім того, 2015 рік Україна має зустріти з максимально можливим скороченням всіх функцій державних органів, з відповідним скороченням держапарату та бюджетних витрат.

Ще раз хотів би наголосити на важливості створення публічного реєстру всіх бюджетних витрат більше десяти тисяч гривень (за виключенням тих, що відносяться до національної безпеки) з відображенням в ньому всієї інформації (ціна придбаних товарів та послуг, напрямок використання, назву компаній, в якій придбали, її власники тощо). Він повинен функціонувати вже з початку 2015 року.

Крім того, посаду прем'єр-міністра повинна отримати саме людина президента Порошенка. Це не тільки тому, що відносна більшість громадян проголосувала за «Блок Порошенка». Хоча такий підхід є найбільш поширеною європейською практикою. Більш важливим аргументом для цього

рішення є українські реалії та сумний український досвід. Прем'єр-міністром має бути той, кому би президент Порошенко повністю довіряв, хоча би на рівні впевненості, що той не почне грати в ігри з перетягуванням повноважень та намаганням запустити механізм дочасних президентських виборів.

Виходячи з логіки проведення першочергових реформ було би доцільно, щоби представники «Блоку Порошенка» отримали, також, посади міністрів фінансів, оборони, юстиції, внутрішніх справ та закордонних справ. Тоді зоною відповідальності команди президента Порошенка стали би сфери національної безпеки, реформи армії, судової системи та правоохоронної діяльності.

Партнери по коаліційній більшості могли би отримати інші сфери відповідальності уряду з жорсткими зобов'язаннями та щомісячними публічними звітами перед парламентом щодо тих реформ, які мали бути розпочаті, та результатами їх проведення.

При цьому, має би бути кардинально скорочений штат Секретаріату Кабінету Міністрів.

Він не повинен підміняти відповідні міністерства. Секретаріат КМ, як і в усіх нормальних парламентських країнах, повинен бути лише технічним органом, що забезпечує діяльність прем'єр-міністра та забезпечує процедуру введення в дію прийнятих урядом рішень.

Якщо «Народний фронт» не погодиться на таку логіку діяльності уряду та зони відповідальності політичних сил, що увійдуть в склад парламентської більшості, то це буде їх політична відповідальність. Краще мати цю політичну силу в парламентській опозиції, ніж в якості «чужого гравця в своїй команді» (*Парламентські вибори відбулись. Що далі робити президенту України Петру Порошенку? // http://blogs.lb.ua/borys_kushniruk/283992_parlamentski_vibori_vidbulis_shcho.html. – 2014. – 27.10).*

Вера Фролова, журналіст:

Состоялись выборы. Еще нет официальных результатов, не создана коалиция. Но перед депутатами VIII созыва уже стоят первоочередные задачи – принятие законопроектов, которые их предшественники не смогли одобрить, или им не хватило политической воли. Одна из таких задач – принятие

пакета документов по децентрализации власти. Если он не будет оперативно принят, то реформу в Украине не получится начать с 1 января 2015 г. В этом случае выборы в местные органы власти, которые должны пройти осенью будущего года, состоятся по старым законам. Тогда изменения в Украине будут отложены еще на 5 лет. Естественно, народ ждать так долго не может.

Я согласна с **Анатолием Ткачуком, экспертом стратегической консультативной группы по децентрализации при Министерстве регионального развития, строительства и жилищно-коммунального хозяйства Украины, директором по науке Института гражданского общества**, который сказал на пресс-конференции «Децентрализация: обещания и содержание»: «80% украинцев в 2014 г. приобщались до разных форм самоорганизации, волонтерства в том числе. Это означает новый уровень ответственности населения, готовность к децентрализации. Это шанс, который нельзя упустить».

Новоизбранным депутатам необходимо в ближайшее время принять законопроекты:

«О внесении изменений в Конституцию Украины» (касательно местного самоуправления и территориальной организации власти);

«О местном самоуправлении в Украине»;

«О местных государственных администрациях»;

«Об административно-территориальных устройствах»;

«Об изменениях в Бюджетный кодекс»;

«Об изменениях в Налоговый кодекс»;

«О столице Украины, город Киев».

Далее на очереди стоят отраслевые законопроекты: «Об образовании», «О медицине», «Об изменениях в Земельный кодекс Украины»; «Об изменениях в Водный кодекс Украины» и др.

В рабочей группе ведущих украинских общественных экспертов находится еще несколько законопроектов и проектов актов Кабинета Министров Украины, приказов Минрегионразвития.

Все эти документы разработаны в соответствие с «Концепцией реформирования местного самоуправления и территориальной организации власти», которая была одобрена в

апреле нынешнего года.

Только полный пакет документов, который будет принят в соответствии с Концепцией–й, дает надежду, что разговоры о реформе превратятся в реальность (*Новые депутаты – за реформы, или – в мусорный бак?* // <http://blog.liga.net/user/vfrolova/article/15996.aspx>. – 2014. – 27.10).

Александр Гончаров, директор Института развития экономики Украины:

Народные депутаты нового созыва, которых сегодня изберут, надеюсь, понимают, что для Украины сейчас главная задача – это постараться как можно скорее выкарабкаться из того «государственного» устройства, которое в результате последних двадцати лет получилось. А именно, получилось в результате крайне несправедливой массовой приватизации под руководством Кучмы, в результате «разброда и шатания» Ющенковского периода, в результате циничной абсолютной власти «семьи» Януковича. В итоге получилось у нас олигархическое государство – корпорация в форме закрытого акционерного общества. Поэтому в руководстве этой структуры неизменно находились и пока находятся только те, кто связаны между собой интересами, лояльностью, бизнес-отношениями.

И до сих пор никто, включая два Майдана, не может изменить внутреннее устройство вот этой госкорпорации. Причем, к рядовым людям это не имеет никакого отношения, т.к. простые граждане в руководстве этой структуры не участвуют. Поэтому нам нечего удивляться тому, что сегодня мы с вами имеем такой ничтожный результат деятельности Кабмина и, в частности, Минфина и Минэкономразвития. А пропасть между бедными и богатыми только увеличивается.

Как в текущих условиях ведомствам финансово-экономического блока работать скоординировано? Уже давно у нас существует это разделение между Минфином и Минэкономразвития. С одной стороны, это хорошо, с другой, – финансовый блок не имеет непосредственной ответственности за экономический рост. И получается так, что финансовая и бюджетная политика страны, включая доходную и расходную части бюджета, находятся в руках Минфина, а ответственность за темпы и качество экономического развития Украины возложены

на Минэкономразвития.

Это притом, что не так давно и П. Порошенко, и А. Яценюк сами были министрами Минэкономразвития, отлично знают эти проблемы. Но не решают их. Наоборот, усиливают эти проблемы новыми решениями НБУ. И вот теперь перед украинским обществом стоит главная задача – сформировать сегодня, 26 октября, из вновь избранных народных депутатов полноценную альтернативу, которая бы стала в последующем по-настоящему политической, социально-экономической и самое главное – морально-нравственной.

Законодатели должны возглавить это альтернативное движение и остаться в истории подлинными реформаторами. Например, *реорганизовать существующее Министерство экономического развития и торговли в МИНИСТЕРСТВО ПЛАНИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ с получением дополнительных полномочий и функций*. А также получения статуса Главного экономического министерства (подобно Казначейству Великобритании; Министерству экономики, финансов и промышленности Франции; Министерству развития Турции; Министерству бюджетной стратегии и экономики Казахстана и т. д.).

Безусловно, стабилизация экономики Украины невозможно без прекращения вооруженного противостояния на востоке страны, без укрепления центральной власти, т.е. украинской государственности. И если бы у меня прямо сейчас спросили, что нужно для этого народным депутатам сделать в Донбасе, только конкретно – раз, два, три? Не задумываясь, ответил бы так: «ВО-ПЕРВЫХ, всем нуждающимся жителям городов и поселков в зоне АТО надо предоставить 0,3 га земли бесплатно. ВО-ВТОРЫХ, простить им все коммунальные долги, включая квартплату, и по потребительским кредитам. А, В-ТРЕТЬИХ, тяжелую промышленность и шахты взять под контроль государства».

Что еще нужно делать для улучшения общих макроэкономических показателей? К сожалению, приходится только констатировать, что сложившаяся в украинской экономике ситуация – экстраординарна. Поэтому законодателям предлагаю, ПЕРВОЕ – пока еще не обвалился наш рынок ценных бумаг, начать передачу кредиторам, прежде всего из США и стран ЕС, пакетов акций предприятий-должников, что обеспечит приток капитала в Украину и – в перспективе – повысит

прозорість і ефективність роботи цих акціонерних обществ. Ведь категорически нельзя в текущей ситуации спасти активы олигархов за счет налогоплательщиков.

И ВТОРОЕ. На законодательной основе конвертировать корпоративную внешнюю задолженность в суверенную через систему открытых торгов, на которых иностранные кредиторы могли бы обменять корпоративные долги на еврооблигации Украины с погашением в 2020-2025 годах. Эта мера сэкономила бы наши золотовалютные резервы, позволила бы высвободить существенные средства для текущих задач, и сделала бы ненужной поддержку не менее сотни предприятий и финансовых учреждений, которые на поверку могут оказаться банкротами. Готов внести свой личный вклад в подготовку таких законопроектов (*Выкарабкаться из этого «государственного» устройства // <http://blog.liga.net/user/agoncharov/article/15985.aspx>. – 2014. – 26.10*).

Ігор Самойлов, радник патронатної служби голови КОДА:

Про легкі, швидкі та прозорі адмінпроцедури мріють, без перебільшення, всі громадяни України. Окрім, зрозуміло, корупціонерів. Нечистих на руку чиновників усе-таки менше, ніж чесних громадян. Але принцип «єдиного вікна», котрий блискуче втілено у Грузії, чомусь гальмується в Україні, хоча у нас про «єдине вікно» бодай заговорили ще у далекому у 2004 році, а перші «єдині вікна» запрацювали з 2005 року. Що заважає?

На мій погляд, сам підхід до реалізації реформи. Як це було у Грузії? Там розпочали реформу системи надання державою адміністративних послуг «двома потоками»: скороченням і максимальною прозорістю самих послуг та зведенням до необхідного функціонального мінімуму різноманітних служб та інспекцій. Так, наприклад, кількість ліцензій з близько тисячі скоротилася до 140, з 22 податків залишилося всього декілька. Одночасно були ліквідовані державна пожежна інспекція та низка інших служб та інспекцій. Широке застосування сучасних технологій призвело до того, що оформити паспорт (ID-картку) реально за одну годину, водійські права – за чверть години. Однозначним був курс на зведення до мінімуму контакту громадянина з чиновником. Справжнім проривом

стало створення Національного агентства публічного реєстру (НАПР), що об'єднало функції реєстрації речових прав на нерухоме майно, юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, друкованих засобів масової інформації, інформаційних агентств, громадських об'єднань, благодійних організацій, політичних партій, інших неприбуткових організацій. Реєстрація займає від 1 до 4 робочих днів. Але у 2011 році Грузія пішла ще далі – створили по країні мережу Будинків юстиції, де громадянам пропонуються сервіси та послуги, котрі виходять за рамки принципу «єдиного вікна». Під час мого візиту до Батумі дуже часто чув від грузинів, що у будинках юстиції можна вирішити майже всі питання, котрі стосуються відносин громадянина і держави. При чому це не є звичні у нашому розумінні контори з похмурими, нерідко затурканими паперовою тяганиною працівниками. Навпаки, на вході зустрічають консультанти, надають рекомендації, простір та процедури логічно структуровані, виходячи з потреб відвідувачів. Тобто, що ми бачимо? Орієнтацію на громадянина, котрий, звісно, відчуває за такого ставлення, що держава, як це не пафосно прозвучить, - для нього, працює на нього і просить одного – бути чесним з нею, державою. Наслідки – відповідні.

Що ми маємо в Україні? Концепція запровадження «єдиного вікна», відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів від 16 травня 2014 року, має запрацювати до 1 січня 2015 року. Передбачається, що всі адмінпослуги громадянам надаватимуться у «прозорих офісах», у Центрах надання адміністративних послуг. Це і буде перехідна ланка до справжнього «єдиного вікна» за грузинським прикладом.

Але ще наприкінці вересня 2014 року під час наради в уряді було констатовано, що з 647 ЦНАПів, котрі діють в Україні (157 – у містах), надавати якісні послуги здатні лише 11% з них. Критеріями оцінки стали організація і наявність фахівців. І ось тут, вірогідно, **криється коріння проблем з «єдиним вікном».**

По-перше, організація. Повторюся, кількість дозволів та інших документів, котрі потрібно у різних випадках брати грузинським громадянам від держави, скорочено до функціонального мінімуму. Те ж стосується і дозвільних процедур. Однак і видача, скажімо, довідки автоматизована завдяки електронному документообігу. У нас кількість адмінпослуг,

---

котрі надаватимуть ЦНАПи, складає більш ніж 50, і це добре, але дозвільних процедур теж більш ніж півсотні. Іншими словами, ми впроваджуємо нову концепцію при морально застарілому законодавстві, зношеній та мало функціональній нормативній базі. Вочевидь, можна очікувати, що навіть у модерних офісах на кшталт грузинських будуть черги. Працівники просто фізично не зможуть обслуговувати відвідувачів швидко.

По-друге, фахівці. Для реалізації будь-якої реформи потрібні люди, котрі знають, як це робити. Людей має бути, як мінімум, достатньо, і вони мають володіти необхідними навичками та знаннями. Але в Україні, окрім механізму лютства, яка запрацювала, та антикорупційного пакету, що чекає на підпис президента, є ще й курс на скорочення кількості працівників державних установ (чиновників). Антикризові заходи змушують скорочувати фахівців. Однак хто ж тоді проводитиме реформи? У Грузії набрали та навчили нових. В Україні коштів не це, вочевидь, немає. Окремі відомства навчають своїх співробітників за окремими програмами співпраці з європейськими урядами та міжнародними структурами. Та й тих скоротять.

У підсумку, що ми маємо? Кількість процедур не скорочується, а виконавців бракує. Наслідки – черги, скарги. Якщо будуть внесені зміни у законодавство щодо регуляторних процедур, тим фахівцям, що залишаться і навантаження на яких зросте, доведеться «на бігу» засвоювати нові норми. Якість обслуговування громадян неминуче постраждає. А коли додати, що, у разі, коли кількість документації та дозвільних процедур залишаться незмінними, а електронний документообіг потребує часу на запровадження, єдина вигода від ЦНАПів – те, що за всіма паперами треба бігти в одне місце, а не мотатися по місту чи по району. Так, звісно, вигода значна і, як на нашу бюрократію, проривна. Та без фахівців і спрощеного адміністрування, дерегуляції, навіть це досягнення буде частково нівельовано.

Думаю, спочатку було б доцільно ретельно попрацювати із законодавством, із підзаконними актами, спростити, впорядкувати базис, хоча б по окремих напрямках, врахувати досвід і таким чином поступово, але впевнено, реалізувати реформу. Лише об'єднавши всі служби і їх реєстри в єдину

систему електронного документообігу, і надавши можливість людям через Інтернет вільно оформляти послуги, – ми не будемо «роздувати» штат працівників ЦНАПів і ефективно працювати. Окрім того, дуже важливо, щоб керівники на місцях розуміли перспективу у цьому напрямку і усвідомили навіщо працювати у цьому напрямку. ЦНАПи повинні стати комфортним місцем, окрім швидкого обслуговування, повинні появитись базові умови – туалети, wi-fi-зони, кафе, тощо.

Та під час реформування такої непростой галузі головне – не боятися труднощів, а долати їх, і відобувати корисне з кожної ситуації. Передумови та позитивні сигнали є. На Волині, як зазначив перший віце-прем'єр регіонального розвитку Володимир Гройсман, вже працює ЦНАП, і успішно, люди задоволені. Якщо навіть за такого законодавства і в таких умовах чиновники здатні давати позитивний результат, є суттєві підстави сподіватися на успіх реформи. І місцева влада також є активною у цьому напрямку, від чого залежить ефективність реформи. Так, у Київській обласній державній адміністрації активно обговорюється питання покращення надання адміністративних послуг. Особливої уваги приділили технологічним поліпшенням, зокрема, електронним ключам. Як ми знаємо, у Грузії під час адмінреформи електронний документообіг став «золотим ключиком», завдяки якому у стислі терміни було створене «грузинське диво». Саме активність місцевої влади, зусилля, спрямовані на поліпшення надання адмінпослуг вже у межах чинного законодавства, не чекаючи на його поліпшення, сповнюють надією, що ми скоро забудемо, що таке черги та зволікання у стосунках з державою («Єдине вікно» – міф чи реальність? // <http://blog.liga.net/user/isamoylov/article/15973.aspx>. – 2014. – 24.10).

Сергій Каплін, народний депутат України, лідер Національної антикорупційної армії (НАА):

Статус парламентаря відкриває двері у нове життя під лозунгом – щоб у мене все було і нічого за це не було! Тому питання про скасування депутатської недоторканості вже давно витає в повітрі. Але чітка позиція президента та новий парламент зможуть раз і назавжди зробити всіх українців рівними перед законом.

Стаття 80 Конституції України гарантує народним депута-

там недоторканість. Ця «традиція» пішла ще з часів СРСР, де ніхто не міг криво поглянути в бік народного обранця. Це дозволялося лише вищому керівництву. Вже в незалежній Україні питання скасування недоторканості підіймалося кілька разів. В 2000 році, коли у державного керма стояв Кучма, відбувся всеукраїнський референдум, на якому 89% українців виступили за скасування депутатської недоторканості. Спекулював на цьому і президент Ющенко у передвиборчій кампанії НУНС. Зрозуміло, що при Януковичі і мови про це не було. Опозиціонери могли б опинитися за ґратами, бо практика фабрикування кримінальних справ процвітала. І нарешті ця перспектива стала реальною. Петро Порошенко заявив, що ідея недоторканості вичерпала себе і необхідно розробити проект змін до Конституції, щоб народних депутатів можна було позбавити недоторканості та відкликати. Останнє має стосуватися і депутатів місцевих рад.

Депутатська недоторканість звичайно ж не означає, що обранця не можна притягнути до кримінальної чи адміністративної відповідальності. Просто механізм цього доволі складний. Аби притягнути нардепа до кримінальної відповідальності, Верховна Рада повинна дати на це згоду. Теж саме стосується і притягнення до адміністративної відповідальності – адмінарешту, громадських чи виправних робіт. Без згоди Верховної Ради депутати навіть не можуть бути затримані. Народним обранцям сходить з рук висловлювання у парламенті. Але на відміну від своїх іноземних колег, наші нардепи можуть виголошувати «скандальні» промови і за стінами Верховної Ради.

В інших країнах теж захищають своїх парламентарів, але не настільки, щоб вони відчували себе абсолютно безкарними. Так, у більшості країн світу діє індемнітет, який передбачає свободу висловлювань під час виконання депутатських повноважень. Наприклад, у США та ФРН депутати не притягаються до відповідальності лише за вислови у палатах і Бундестазі. Таке ж правило діє в Польщі, Австрії, Великобританії.

У нас же в країні депутати маніпулюють на недоторканості. Скільки ми можемо згадати прикладів, щоб Верховна Рада давала згоду на притягнення парламентарів до відповідальності?! Олег Царьов, Ігор Марков, Віктор Лозинський. А у липні була розмова, щоб Генпрокуратура подала список аж з 50 депутатів-пособників Януковича на притягнення їх до від-

---

повідальності!

Думаю, що питання про скасування недоторканості має стати стимулом для депутатів посприяти якнайшвидшій люстрації в судових органах. Якщо раніше ніхто не міг навіть наручники надягти на депутата, то тепер він може опинитися на лаві підсудних.

*Я на 100% впевнений, що ті, кому нема чого боятися, не будуть виступати проти зняття недоторканості. Також я підтримую ініціативу відкликання депутатів. Є таке поняття, як імперативний мандат. Це коли депутата в орган влади делегує громада і він виконує її накази. Якщо ж він не справляється, його можуть достроково відкликати. Я за те, щоб депутатів було 300! Українців вже не 52 мільйони. Тобто і представницький орган має зменшитись. Все це я говорю до того, що все в системі влади потребує оновлення. І я з командою однопідумців готовий засукати рукава і працювати, не ховаючись під недоторканістю (**Недоторкані: чи будуть усі українці рівні перед законом // http://blogs.lb.ua/sergiy_kaplin/283682_nedotorkani_chi_budut_usi_ukraintsi.html. – 2014. – 24.10).***

ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ЗМІ

Колишній американський посол в Україні Стивен Пайфер:

Щодо месиджа США та Європи до України, то він має стосуватися політики. В країні зараз є реальна можливість сформувати успішну коаліцію в парламенті, ймовірно, достатньо велику для того, аби здійснити конституційні зміни.

Деякі з запланованих реформ, наприклад, децентралізація влади, потрібні, щоб передати частину повноважень від Києва до регіонів. Вони потребують внесення поправок до конституції. Країна отримала коаліційну більшість, прем'єра та президента, що можуть працювати разом. Це найкращий шанс для України, хоч і в дуже важких умовах.

Тож месидж від Заходу повинен бути таким: потрібно справді розпочинати реформи, аби продемонструвати ті цінності, які Ви сформулювали протягом останніх шести-семи місяців, щоб ці речі стали реальністю (*Стивен Пайфер: Україні потрібно справді розпочинати реформи // euronews (<http://ua.euronews.com/2014/10/28/washington-on-ukraine-one-big-opportunity-for-serious-reforms/>). – 2014. – 28.10*).

Вітання єврокомісара Штефана Фюле – показові щодо реакції Заходу на вибори та їх результат. У тій же категорії і вже традиційні мотиви, мовляв, Пугін створив ту, Україну, якої боявся.

Едгар Рінкевічус, міністр закордонних справ Латвії: Україну не можна ігнорувати. «Українці чітко показали, що хочуть, щоб Україна була на європейському напрямку. Це не можна ігнорувати, але попереду довгий шлях реформ».

Доцент школи дипломатії Американського університету (Вашингтон) Кіт Дарден: саме від реформ залежатиме майбутнє і новообраної Ради і самої України. Якщо ж реформ не буде, незадоволення українців може виплеснутись на вулиці, підірвати Раду а з нею і саму українську державність. Кредит довіри українців до Ради становить рівно місяць. «Нова Рада має значний вплив. Депутати можуть зробити дуже багато. Народ очікує, що щось буде зроблено і готовий піти на певні жертви. Вже у наступний місяць мають відбутись зру-

---

шення. Україну чекають непрости часи – з реформами чи без. Але якщо не використати цей період для кардинального реформування надзвичайно корумпованої та недієздатної влади, ця Рада довго не протримається. Це стосується і самої України» (*Кузьменко О. Рада має місяць на реформи, а майбутнє Сходу під питанням – Захід про вибори // Голос Америки (<http://ukrainian.voanews.com/content/article/2498516.html>). – 2014. – 27.10).*

Урядова концепція реформування МВС вперше була розроблена громадськими експертами. Правозахисники сподіваються, що вона допоможе позбутися репресій, корупції та катувань в правоохоронних органах.

Затверджена урядом у Києві концепція з реформування МВС, а також розроблена експертами стратегія розвитку органів внутрішніх справ України передбачають скорочення числа спецпідрозділів міліції та загальної кількості правоохоронців. За словами міністра внутрішніх справ України Арсена Авакова, міліція стане поліцією, а її співробітники проходилимуть перевірку на детекторі брехні.

Директорка правозахисної організації «Amnesty International Україна» Тетяна Мазур: звичайно, слід скоротити кількість міліціонерів та підвищити зарплатню тим, хто залишиться. Та яка б не була пристойна зарплата, без механізмів стримування, без покарання за неправомірні дії правоохоронці все одно будуть вдаватися до порушень прав людини.

Директор Харківської правозахисної групи Євген Захаров: після реформування українська міліція має стати органом, який буде допомагати людям, а не карати і вчиняти незаконні дії. У стратегії перевтілень у МВС закладений механізм доступу скажника до матеріалів службового розслідування. Вже розроблена інструкція з розслідування таких скарг, яка має не дозволити правоохоронцям уникати відповідальності та гальмувати хід розслідування службових правопорушень. В основу концепції перевтілень були покладені такі принципи, як верховенство права, деполітизація та демілітаризація органів внутрішніх справ.

Боротьба з корупцією у лавах правоохоронців буде посилюватися за рахунок більшої участі громадськості у вирішенні кадрових питань та громадського контролю за діяльністю

поліції. Цьому має сприяти надання поліцейським жетона з персональним номером, за яким завжди можна буде ідентифікувати співробітника правоохоронних органів.

Стратегію давали на рецензію таким структурам, як ОБСЄ, Рада Європи, ЄС, офіс НАТО. «Тепер ми очікуємо плідної співпраці з місією Євросоюзу з допомоги в реформі цілої системи кримінальної юстиції. Нам треба сформувавши сім робочих груп і залучити до них працівників МВС, громадських та міжнародних експертів» (*Савицький О. Поліція замість міліції: Чи допоможе реформа подолати корупцію та катування в органах МВС? // Deutsche Welle (<http://www.dw.de/поліція-замість-міліції-чи-допоможе-реформа-подолати-корупцію-та-катування-в-органах-мвс/a-18019165>). – 2014. – 24.10).*

ПРОГНОЗИ

Директор військових програм Центру Разумкова Микола Сунгуровський:

За три дні до виборів Президент Петро Порошенко затвердив на посаді керівника Державної прикордонної служби Віктора Назаренка. До цього часу новий керівник прикордонного відомства десять років обіймав посаду першого заступника директора Департаменту охорони кордону.

Такий несподіваний кар'єрний ривок пояснюється дефіцитом кадрів. «Кадрові рішення будуть нестандартними, – прогнозує фахівець. – Але і ситуація у нас нестандартна. З одного боку, триває АТО, з іншого – відбувається люстрація. Треба знаходити людей, які не співпрацювали з попередньою владою, але водночас користуються довірою особового складу і знаються на оперативній обстановці» (*В умовах АТО і люстрації Президент вдається до нестандартних призначень // Центр Разумкова (http://www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=5177). – 2014. – 27.10).*

Керуючий партнер інвесткомпанії Capital Times Ерік Найман:

У України попереду найважливіші місяці, за підсумками яких стане зрозуміло, за яким шляхом піде країна – Аргенти-

---

ни, Югославії, Сінгапуру або Греції.

Перший шлях – імітація реформ, традиційний шлях для України в останні роки. Сценарій Аргентини.

У такому випадку Захід продовжить надавати фінансову допомогу, але лише в обсягах, яких буде достатньо утримати Україну від повного краху та колапсу – економічного та соціально-політичного. «Для бізнесу і населення цей шлях означатиме багаторічне животіння і відсутність перспектив».

Другий шлях – та ж імітація реформ, але Захід у фінансовій допомозі відмовляє. Югославський сценарій.

«Тоді Україна чекає дефолт, крах і, напевно, новий Майдан. Тепер вже кривавий, враховуючи, скільки людей пройшли через АТО і навчилися вбивати. Це буде повноцінна громадянська війна. І першими жертвами стане нинішня влада». У такому випадку Україна в сучасному її вигляді перестане існувати, і влада Путіна пошириться на його бачення «Новоросії» включаючи Одесу і Харків, а в центрі і на Заході України з'явиться кілька удільних князівств-держав.

Третій шлях – швидкі шоківі реформи, які проводитимуться в жорсткому наказовому порядку, за активної зачистки-люстрації і без оглядки на короткостроковий негативний соціальний ефект. Варіант Сінгапуру.

«До наступних виборів ще кілька років, тому президент може не боятися тимчасового невдоволення народу. Головне – через рік-два таких реформ Україна вийде на траєкторію потужного економічного зростання та до наступних виборів перемога президента і його команди буде практично забезпечена». «Тому для президента буде дуже важливо отримати повний контроль над силовими відомствами. Кращий варіант з точки зору економічних перспектив і реалізації заявленої президентом мети «2020».

Четвертий шлях – реальні реформи відбуваються, але при активному опорі роздутого чиновницького апарату і під тиском і за допомогою західних радників. «Найбільш вірогідний сценарій для України. Не найгірший і не найкращий. Щось схоже відбувається в Греції» (*Думка експерта: Україну може врятувати грецький або сінгапурський варіант // Економічна правда (<http://www.epravda.com.ua/news/2014/10/27/501197/>). – 2014. – 27.10.*

Генсек Совета Европы Турбьерн Ягланд:

Среди приоритетов стратегии украинского президента являются изменения во всех тех областях, которые согласно Совету Европы считаются незаменимыми на протяжении многих лет.

Реформа судебной системы вместе с борьбой с коррупцией, а также с децентрализацией и реформой правоохранительных органов должны быть осуществлены в незамедлительных темпах. Внедрение изменений параллельно с осуществлением конституционной реформы с необходимостью будут консолидировать текущий прогресс Украинского государства (*Генсек Совета Европы одобрил провозглашенные в Украине реформы // Биржевой Лидер (<http://www.profi-forex.org/novosti-mira/entry1008228440.html> – 2014. – 27.10).*

Анатолий Амелин, член Национальной Комиссии по ценным бумагам и фондовому рынку:

В размышлениях о будущем Украины я зашел настолько далеко, что упростил себе задачу, заглянул вперед и посмотрел, какой Украина станет в 2025 году. Мне будет в это время уже 48 лет и то, что я увидел, придало мне силы.

2015 год стал для страны переломным. Гражданское общество, бизнес-сообщество и новые силы в парламенте смогли объединиться и принять нужные законы для поведения реформ. Избранный со второго раза Кабмин был сформирован из числа экспертов, профессионалов, имевших огромный опыт в бизнесе, причём не все они имели украинское гражданство. Украинцы осознали, что для развития нужно выйти за рамки и начали приглашать для управления страной лучших мировых экспертов.

Достаточно быстро и эффективно были проведены такие реформы:

1. Судебная. Украина поступила нестандартно и пригласила семь канадских адвокатов и судей, имевших украинское происхождение, которые возглавили Верховный суд справедливости и провели реформу судебной системы. Украинские суды вернули доверие к украинской юрисдикции.

2. Реформа милиции. Милиция распущена. Украина пригласила грузинских экспертов, и они помогли создать школы подготовки профессиональных полицейских и провести тес-

---

тирование. В каждом регионе была создана муниципальная милиция, в небольших населенных пунктах была создана должность шериф, которому помогали добровольцы - местная народная дружина. Безопасность на уровне страны обеспечивала профессиональная мобильная Национальная гвардия.

3. Бюджетная реформа. С нее началась децентрализация в Украине. Регионы не только получили возможность самостоятельно распоряжаться местными бюджетами, но и самостоятельно определять ставки местных налогов, что создало между регионами инструмент для конкуренции за инвестиции. В рамках бюджетной реформы Украина приняла новую бюджетную политику и перешла к пятилетнему планированию. Законодательно было зафиксировано, что доля государственных расходов в экономике не должна превышать 20% ВВП.

Начиная с 2016 года, после реформы госсектора и налоговой реформы, которая стала самой прогрессивной в Европе, в Украину потекли миллиарды долларов инвестиций из Америки, Европы и Китая

4. Налоговая реформа. Сложнее всего Украине далась именно налоговая реформа. Но в результате страна получила либеральное налоговое законодательство, которое стимулировало инвестиции и сбережения. Снижение ставок, прозрачная простая процедура администрирования привели к росту налоговых поступлений и выходу экономики из тени. К 2020 году доля теневой экономики в Украине была менее 15%

5. Реформа социального обеспечения. Война и тяжелая ситуация в экономике позволили Украине провести быструю социальную реформу. Пенсионный фонд был ликвидирован. Проведена проверка всех людей преклонного возраста, нуждающихся в социальной защите, им была определена социальная помощь, вместо пенсий, которые государство себе не могло позволить. А молодежь и люди среднего возраста стали сами задумываться о своей старости, для этого развивались частные накопительные пенсионные фонды, банковские и страховые накопительные программы.

6. Реформа государственного аппарата. Новым Кабмином был за основу взят принцип: ключевыми задачами государства являются безопасность граждан, качественный государственный сервис и возможности для развития и самореализации граждан. Исходя из этого принципа, была изменена фи-

---

лософия государственного аппарата. Термин государственная служба утратил смысл, т.к. государственные институты теперь возглавлялись профессиональными менеджерами, работающими по контракту, многих приглашали из-за рубежа. Чиновников нанимали на открытом конкурсе, им стали платить рыночную зарплату и к их работе стали применять KPI, все показатели были открыты и доступны в системе e-government.

Жесткие антикоррупционные законы и прозрачные процедуры привели к уничтожению коррупции как явления. Самое интересное, что рост зарплат госчиновников до рыночного уровня не привел к росту бюджетных расходов. Вследствие применения новых подходов и перевода государственных сервисов в электронный формат, до 2017 года численность госчиновников снизилась на 70%. Теперь те, кто жил на деньги налогоплательщиков, стали участниками экономических процессов.

7. Изменение международного позиционирования. Украина вследствие публичных дискуссий определила для себя внешнюю миссию: обеспечение продовольственной, энергетической безопасности и инновационного развития Европы.

Была сформулирована основная задача внешней политики: Украина должна стать региональным экономическим и политическим лидером в формате нового регионального объединения - Центрально-Европейского союза, который должен объединить Польшу, Беларусь, Страны Балтии, Грузию, Азербайджан и Турцию. Новый экономический союз стал влиятельным центром Евразийской политики и экономики, он имел выход к четырем морям, уникальную логистику со странами Европы, Азии и Ближнего Востока.

8. Реформа вооруженных сил. Украина приняла новую военную доктрину, определяющую военно-политические, военно-стратегические и военно-экономические основы обеспечения военной безопасности страны. Война с Россией показала сильные и слабые стороны украинской армии. Приглашенные консультанты из Израиля и США помогли обучить обновленный офицерский состав. Украинская армия стала профессиональной и мобильной, украинские миротворцы считаются на сегодня самыми профессиональными в мире. Украинский ВПК пережил реинкарнацию. Украина обновила линейку всех производимых видов вооружения и создала новые.

Внеблоковый статус, высокоэффективная мобильная армия, оснащенная современным украинским вооружением, и развитие атомной промышленности возвращает Украину в ядерный клуб

Имея мощный научный потенциал, Украина стала инициатором создания Европейского корпуса космической обороны, который создал эффективную защиту от ракетных и авиационных ударов любой сложности. Опыт войны показал важность подготовки граждан к обороне, в Украине воссоздана система близкая к советскому ДОСААФ и все граждане Украины ежегодно проходят военные сборы, обновляя навыки и получая новые знания в рядах самой большой армии резервистов Европы (*Какой я увидел Украину в 2025 году // Новое время (<http://nvua.net/opinion/>). – 2014. – 26.10*).

14 октября Верховная Рада приняла закон о раскрытии информации о собственниках имущества в Украине, но юристы уверены – документ сырой, а бизнесу не составит труда обходить его.

Адвокат департамента уголовной практики ЮО «Алексеев, Боярчуков и партнеры» Егор Штокалов: документ несколько не доработан и позволит компаниям виртуозно уходить от обязанности сообщать о своих реальных владельцах. «Дело в том, что законодательство Украины и стран, включенных в официальный список оффшорных зон, очень отличается. И вопрос относительно обязанностей должностного лица (формального собственника), например, Республики Вануату, раскрыть информацию о лицах, в пользу которых он действует по трастовому контракту, представляется сомнительным».

С принятием данного закона в Украине существенно вырастет спрос на специалистов по регистрации прав на оффшорные компании. «Например, собственник предприятия из Украины – компания с Кипра. А ее собственник – другая компания, зарегистрированная на Белизе. А конечный бенефициар – подставной директор с Белиза. Формально, подставной директор обязан действовать в интересах фактического собственника актива. Плюс трастовый контракт может предусматривать обязанность директора не разглашать сведения о лице, в интересах которого он владеет активом».

Относительно возможных способов выполнить данный закон, не раскрывая настоящего конечного собственника актива, возможны операции с оффшорными компаниями с последующим переводом активов на баланс таких компаний. Это – самый популярный способ обхода обязательств относительно раскрытия информации о конечном собственнике.

Подход, выбранный правительством и Верховной Радой в данном законе, совершенно неоправданным. Документ не приближает страну к решению проблемы. Поскольку установление обязанности предприятия, в лице его руководителя, раскрывать информацию о фактическом его собственнике не подкреплено каким-либо действенным механизмом проверки предоставленной информации или контроля непредоставления информации о бенефициарах. «На самом деле, государственный регистратор не имеет законных полномочий проверить, кто на самом деле является выгодоприобретателем и совпадает ли он с формальным собственником, поэтому, даже если такая информация добровольно предоставляется предприятием – он вносит ее в государственный реестр, фактически, с заявления предприятия и не проверяет заявленные сведения».

Большая часть фактических владельцев предприятий скрывается за так называемыми трастовыми соглашениями, которые практикуются в оффшорных юрисдикциях, что не позволяет выявить действительного выгодоприобретателя. «В большинстве случаев руководитель предприятия не сможет по объективным причинам узнать об изменениях в структуре собственности учредителей предприятия, соответственно, он не будет иметь возможности предоставить необходимую информацию государственному регистратору. То есть, руководитель может понести административную ответственность по независящим от него причинам».

В ближайшее время узнать правду о «владельцах заводов, газет и пароходов» нам не удастся. Во-первых, не хватает четких механизмов использования принятого закона. Во-вторых, даже когда они заработают, первые результаты украинцы увидят не раньше, чем через год (*Собаки гавкают, а караван идет... в оффшоры* (<http://politica-ua.com/sobaki-gavkayut-a-karavan-idet-v-offshory/?67060>). – 2014. – 25.10).

Российский бизнесмен, инвестор А. Мовчан:

Настоящая реформа государства состоит не в смене чиновников, а в построении эффективной и независимой правовой системы и создании прозрачного законодательства.

Чтобы сохранить нынешнюю ситуацию заинтересованные в статус-кво будут громче всех требовать люстраций, увольнений, наказаний и мер контроля. На практике они будут переставлять фигуры с места на место, давая недовольству народа выход, но ничего не меняя по сути.

В мире есть только один способ построения развитой экономики – через устранение коррупции, построение комфортного для бизнеса законодательства и независимого правосудия. Это требует не люстраций, а изменений системного характера. В ситуации экономической катастрофы, Украине надо двигаться в этом направлении революционными методами и очень быстро.

Основой для резкого снижения уровня коммерческой коррупции может служить только существенное снижение регулятивной роли государства. Необходимо масштабно (частично – временно, частично – навсегда) сократить количество лицензируемых видов деятельности и «глубину» лицензирования; резко снизить объем проверок бизнеса (в финансовом и в других смыслах); упразднить дублирующие, лишние и неэффективные бюрократические процедуры.

Часто даже в рамках такого процесса власть «не трогает» процедуры, которые, при условии своего добросовестного исполнения, являются полезными. Это неверный подход. Будучи корруптогенными, такие процедуры давно потеряли свой теоретический смысл и сначала просто кормушкой для чиновников. Их устранение не принесет вреда, так как от них не было пользы.

Очевидно, что в будущем необходимо будет выстраивать их по-новому, но – не сегодня. Для их построения необходимо сперва создать институт независимого суда, изменить (часто – упростить) законы, широко развить саморегулирование.

Аналогично бизнес-коррупции, только формирование прозрачных и «защищенных от произвола» административных процедур ведет к резкому снижению коррупции «бытовой».

Огромную роль в развитии экономики играет судебная

система. Можно встретить даже экономически развитые страны, в которых местами высока коррупция, большие налоги и сложная бюрократия. Но не существует развитых экономических стран, в которых нет независимого суда.

Создание системы независимого правосудия требует:

1. изменения законодательства, делающие законы однозначными, прозрачными и покрывающими все правовое поле;

2. изменения в порядке назначения судей (при этом всеобщая выборность судей, как показывает практика, существенно повышает качество суда, особенно при условии независимости суда высшей инстанции от других ветвей власти страны, в частности – при избрании председателя верховного суда всеобщим голосованием).

3. Нужно жесткое разделение (и административное, и в виде «китайской стены») между органами суда, прокуратуры, следствия, исполнения наказаний и пр. Плюс максимальное использование суда присяжных, в том числе – в рамках хозяйственных споров. Но всех этих изменений может оказаться мало для придания суду действительно независимого характера, а правосудию – доступности.

Возможно, Украине стоит использовать опыт Сингапура и воспользоваться дружеским отношением ЕС. До 1989 г. во всех случаях (и по сей день иногда), стороны судебного процесса в Сингапуре имели право на обращение в юридический комитет Тайного Совета Великобритании в качестве высшей апелляционной инстанции. Такая зависимость сингапурской системы правосудия от британских судей была в течение десятилетий становления сингапурской системы права гарантией возможности получения независимого и объективного разбирательства.

Нет сомнений, что Украина сможет договориться со странами ЕС и/или США как о направлении в страну советников и консультантов для реформирования системы, так и о делегировании полномочий высшей апелляционной инстанции какому-либо внеукраинскому институту на период формирования и совершенствования своей системы.

Очевидно, что внутри Украины много заинтересованных в сохранении непрозрачности экономики, возможностей для коррупции и контроля над судами. Именно они, чтобы сохранить нынешнюю ситуацию, и одновременно демонстрировать

«единение с чаяниями народа» будут громче всех требовать люстраций, увольнений, наказаний и контроля.

На практике они будут переставлять фигуры с места на место, давая недовольству выход, и ничего не меняя по сути. Задача тех, кто хочет действительного прогресса в стране проводить в жизнь (или – требовать, в зависимости от позиции) настоящей и быстрой реформы (*Мовчан А. (российский бизнесмен, инвестор) **Всю систему менять надо. Как Украине отстроить экономику // ФОКУС (<http://focus.ua/money/317926>). – 2014. – 24.10.***

АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР

Вибори відбулися. На думку Заходу – найбільш демократичні...

Вибори в українську Верховну Раду були проведені відповідно до стандартів демократії, що може стати ефективним стартом у здійсненні надзвичайно актуальної для України програми реформ Президента Петра Порошенка. Їх успішність навіть за попередніми результатами відзначає експертне середовище у ЗМІ.

Так, представники Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) опублікували попередній звіт стосовно виборів в Україні. В документі говориться наступне: «В неділю, двадцять шостого жовтня, дострокові вибори до українського парламенту змогли продемонструвати прагнення до демократичних виборів. Вони були проведені у відповідності до усіх міжнародних стандартів. Ми можемо характеризувати безліч позитивних аспектів, в тому числі й ефективну та неупереджену роботу експертів з Центральної виборчої комісії (ЦВК). Це ж стосується і конкурентної боротьби, яка надала виборцям реальний вибір. В цілому ж, вибори на території України пройшли без проблем і серйозних порушень».

Крім усього іншого, європейські спостерігачі також підкреслили й те, що оновленому парламенту України ще належить прийняти ряд ключових реформ, а проблеми в державі мають бути вирішені «з безпосередньою повагою до верховенства закону, а також за рахунок демократичних інститутів». Таким чином, Кент Харстедт, спеціальний координатор місії міжнародних спостерігачів, підкреслив наступне: «У цей момент, який вирішує майбутнє України, інститути та виборці змогли відгукнутися на позачергові вибори, які в значній мірі вдалося провести відповідно до прийнятих демократичних стандартів».

Також в звіті спостерігачів з Європи відзначається й те, що в більшості районів України вибори проходили спокійно, з невеликою кількістю порушень. Експерти вважають, що процес голосування був організований, в цілому, добре.

Характеризуючи передвиборну кампанію, в ОБСЄ вважа-

ють, що кандидати в більшій частині регіонів могли вільно агітувати, що «є ознакою не тільки конкурентності, але й прозорості».

Таким чином, глава делегації Європейського парламенту Андрій Пленкович заявив наступне: «Вибори змогли продемонструвати рішучість українського суспільства до змін: люди вибрали світ і Європу. Нова Верховна Рада і майбутній уряд нестимуть програму по реформам, а також реінтеграції по всій українській території. Європейський парламент і Європейський Союз планують повністю підтримувати Україну протягом всього даного процесу» (<http://www.profi-forex.org/novosti-mira/novosti-sng/ukraine/entry1008232384.html>. – 2014. – 27.10).

Хоча, при всьому цьому, слід зазначити, що глава делегації ПАРЄ Крістофер Чоп підкреслив «похмурий настрій» українців на парламентських виборах. Він також відзначив наступне: «Вони (виборці – прим. авт.) вибрали новий парламент, який буде достатньо сильно відрізнятися за складом від того, що був до цього. Зробивши це, українці змогли продемонструвати своє прагнення до змін, які здатні задовольняти їхні безпосередні потреби. Верховна Рада України повинна зараз прийняти даний мандат, а також почати швидку роботу по реформам» (<http://www.profi-forex.org/novosti-mira/novosti-sng/ukraine/entry1008232384.html>. – 2014. – 27.10).

В свою чергу, ЗМІ також повідомляють про те, що голова Єврокомісії привітав українців з успішним голосуванням. Жозе Мануель Баррозу прокоментував позачергові парламентські вибори в Україні: «Вітаю український народ! Перемога демократії та політики європейських реформ », – написав Баррозу у своєму «Твіттері» (<http://ura-inform.com/ru/politics/2014/10/27/barrozu-nazval-vybory-v-ukraine-demokratichnymi-i-pozdravil-ukraintsev-s>. – 2014. – 27.10).

Генеральний секретар Організації об'єднаних націй Пан Гі Мун також назвав парламентські вибори в Україні важливим кроком до стабільності, реформ, відновлення і примирення в новій процвітаючій країні. Як підкреслив в понеділок на брифінгу його представник Стефан Дюжаррік, парламентські вибори в Україні посприяють досягненню довготривалого миру в цій країні. Він запевнив, що Пан Гі Мун вважає, що дані вибори зроблять відповідний внесок у досягнення три-

---

валого миру в Україні. При цьому Дюжаррік підкреслив, що в цілому вибори пройшли «в спокійній обстановці» (<http://ura-inform.com/ru/politics/2014/10/27/pan-gi-mun-privetstvoval-vybory-v-ukraine>. – 2014. – 27.10).

Генеральний секретар Ради Європи Торбйорн Ягланд також привітав парламентські вибори в Україні (<http://podrobnosti.ua/power/2014/10/27/999921.html>. – 2014. – 27.10).

Позитивно оцінили вибори до Верховної Ради нашої держави і в європейських країнах. Так, глава польського МЗС Гжегож Схетина зазначив, що українські вибори пройшли демократичним і відкритим способом. Міністр закордонних справ Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр також назвав вибори в Україні демократичними і такими, що сприятимуть реформам (<http://www.segodnya.ua/politics/pnews/vybory-v-ukraine-yavlyayutsya-demokratichnymi-shtaynmayer-564038.html>. – 2014. – 26.10).

Міністерство закордонних справ Литви розповсюдило заяву, в якій вітає населення України з позачерговими виборами до парламенту, називаючи їх вільними і демократичними. В заяві зовнішньополітичного відомства Литви наголошується, що після виборів Україна повинна зробити твердий крок на шляху євроінтеграції. В МЗС Литви підкреслили, що, незважаючи на «окупований Крим», владі України вдалося організувати вибори, що відповідають всім міжнародним нормам (<http://www.regnum.ru/news/polit/1860449.html>. – 2014. – 27.10).

Демократичними, вибори, що відбулися в Україні, назвали й у США. У спільній заяві посла США в Україні Джеффри Пайетта і посла США при ОБСЄ Деніела Беєра підкреслюється: «Сьогодні ми мали честь спостерігати українську демократію в дії, коли країна, другий раз за рік, пішла на виборчі дільниці – на цей раз проголосувати за новий парламент», – сказано в заяві.

Посли назвали оптимістичною і позитивною атмосферу на тих десяти дільницях, які вони відвідали протягом декількох годин в Києві в неділю. Вони вважають, що проведене голосування є ще одним кроком на демократичному шляху України (<http://podrobnosti.ua/power/2014/10/27/999921.html>. – 2014. – 27.10).

Слід підкреслити і те, що спостерігач на українських пар-

ламентських виборах в 2014 році, виконавчий директор комітету «За відкриту демократію» Брайан Меффорд (США) назвав позачергові вибори до Верховної Ради «найбільш демократичними за всю історію України». Він нагадав, що раніше Україна не мала можливості проводити демократичні вибори у зв'язку з тим, що було багато проблем з дотриманням законів і основних принципів вільної виборчої кампанії. При цьому спостерігач зазначив, що вибори 26 жовтня мають всі шанси стати еталоном у виборчій історії України.

Щодо політики ЦВК, Меффорд висловився, що в Центральній виборчій комісії працюють професіонали високого рівня; комісія справляється зі своїми обов'язками і «претензій ніяких бути не може» (<http://17tv.com.ua/?p=7631>. – 2014. – 24.10).

Наступного дня після завершення парламентських виборів в Україні, президент США Барак Обама також прокоментував попередні результати. «Вчорашні парламентські вибори представили ще одну важливу віху на шляху демократичного розвитку України. Ми з нетерпінням чекаємо нового скликання парламенту і швидкого формування потужного уряду», – заявив Обама (<http://vibori2014.rbc.ua/rus/obama-ozhidaet-skoreyshego-nachala-raboty-novoy-rady-i-formirovaniya-27102014184100>. – 2014. – 27.10).

Особливо примітно й те, що, як інформують ЗМІ, Росія розцінює вибори, що пройшли в Україні як такі, що відбулися. Заступник глави Міністерства закордонних справ Російської Федерації Григорій Карасін заявив: «Ми чекаємо офіційного підбиття підсумків. Однак, вже зараз видно, що вибори, незважаючи на досить жорстку і брудну кампанію, відбулися». Представник російського зовнішньополітичного відомства також вважає, що в новій Верховній Раді потрібно налагодити діалог з усім суспільством, вийти на прямі контакти з представниками регіонів і прагнути до дипломатичного вирішення проблем (<http://ura-inform.com/ru/politics/2014/10/27/v-moskve-priznali-hto-vybory-v-ukraine-sostojalis>. – 2014. – 27.10).

Глава комітету палати у справах СНД, євразійської інтеграції і зв'язків з співвітчизниками Леонід Слущкий також заявив про те, що в Держдумі поважають вибір тих, хто взяв участь в голосуванні на виборах до Верховної Ради (<http://tass.ru/politika/1533523>. – 2014. – 27.10).

Відповідно, Захід визнав дострокові парламентські вибори на Україні успішними й вільними і закликав нову Верховну Раду до якнайшвидших реформ заради виходу з кризи. Москва, виходячи з інформації ЗМІ, також визнала вибори і закликала Київ організувати «широкий загальнонаціональний діалог».

Таким чином, парламентські вибори в Україні підтвердили підтримку переважною більшістю громадян України «Стратегії реформ–2020», проголошеної Президентом П. Порошенком, проєвропейську орієнтацію країни й підключили до управління державою широкий спектр представників громадських сил, які були двигуном революції Майдану на початку року. Сьогодні важливо, щоб ці сили, орієнтовані на реалізацію Програми реформ, якомога швидше набули відповідних професійних якостей у сфері державного управління і забезпечили конкретні результати суспільних перетворень.

Важливим є також те, що не зважаючи на нинішню складну ситуацію в Україні, в нашій державі було забезпечено легітимність проведення виборів. Їх визнали як такі, що відбулися, в усіх країнах світу, на Заході вони були кваліфіковані як чесні й демократичні.

*С. Горова,
с.н.с. ФПУ,
канд. наук із соц. комунікацій*

Комп'ютерна верстка

Є. Глушук